

COLOFON

Rosmalla (ISSN 0925-2894) wordt vier keer per jaar uitgegeven onder eindverantwoording van het bestuur van de Heemkundekring Rosmalen.
Heemhuis 'Mariënwater'
Berlicumseweg 8 5248 NT Rosmalen
Postbus 64 5240 AB Rosmalen

www.heemkundekringrosmalen.nl
info@heemkundekringrosmalen.nl

Bestuur Heemkundekring Rosmalen:

- Rien van Grunsven, voorzitter
- secretaris, vacature
- Henda Pennings, penningmeester
- Wilma van Creijl, bestuurslid
- Carin Bruggeman, bestuurslid
- Kitty van der Doelen-Crane, notulist

Werkgroep Redactieraad 'Rosmalla':

- Harry Coppens
- Gerrit Mol
- Frans Vos
- Krien van Hirtum, (lay-out en tekstverwerking)

Productie:

- Druk: Nextprint B.V. Rosmalen

Losse nummers:

- € 5,50 per uitgave

Distributieadres:

- Harry Coppens
Stationsstraat 8 5241 EE Rosmalen,
Tel.: 073-5218349

Kopijadres:

- Heemkundekring Rosmalen
Postbus 64 5240 AB Rosmalen
- info@heemkundekringrosmalen.nl

Ledenadministratie:

- Henda Pennings
Vliertwijksstraat 4c
5349 RH Rosmalen

Iedere auteur draagt persoonlijke verantwoordelijkheid over zijn of haar artikel. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd tenzij bronvermelding plaatsvindt.

JAARGANG 19- NUMMER 1 MAART 2009

Inhoudsopgave

Pagina

<i>Redactie</i>	Voorwoord	2
<i>Gerrit Mol</i>	Van het exercitieterrein en het geboi	2
<i>Harry Coppens</i>	Dokter en heiligen aanroepen	5
<i>Frans Vos</i>	Oud overstromingsgebied wordt nieuw boerenland	9
<i>Gerrit Mol</i>	Zangkoor Lambertus	13
<i>Gerrit Mol</i>	De Zandverstuiving: Rosmalen op z'n best	25
<i>Martien Veekeens</i>	Werkgroep Ondersteuning Genealogie en Heraldiek	28
<i>Werkgroep interviews</i>	Rusmollese Portretten: Gre van der Sterren	30
<i>Harry Coppens</i>	Voor u gehoord (51)	34

Foto omslag:

Maart 1876, overstroming in Rosmalen aan het begin van de vroegere Tweeberg, tegenwoordig Burg. Jonkheer von Heijdenlaan. Deze boerderijen, "De Schaapstal" en "Tivoli", stonden ongeveer bij de huidige spoorwegovergang in een gebiedje dat vroeger "Tivoli" werd genoemd.

Voorwoord

Alweer een Rosmalla? Ja, beste lezers, de tijd gaat snel. De redactie doet alle mogelijke moeite om een mooi blad te maken. Dat wordt echter wel moeilijk: er komt helaas weinig copij binnen, noch van binnen, noch van buiten de vereniging. Daarom kijken we ook in deze aflevering weer over de grenzen: overstromingen langs de Maas beroerden ongetwijfeld ook de Rosmalenaren. In het verhaal over het herenzangkoor van de Lambertus vliegen de Rosmalense namen om uw oren en krijgt u een aardig tijdsbeeld van de laatste halve eeuw. Jammer dat we ondanks veel zoeken niet veel fotomateriaal konden vinden, waardoor deze Rosmalla eigenlijk niet oogt zoals de redactie dat graag zou wil-

len.

Na een periode van afwezigheid hervat Martien Veekens de serie “Kwartierstaten van bekende Rosmalenaren” en geeft een toelichting op leven en werken van Ad Hermens.

Erg blij zijn we met de verhalen uit de oude Rosmalense doos, een stimulans voor lezers om hun verhaal, hoe onbeduidend ogenschijnlijk ook, aan ons te vertellen. Onder het zand van de zandverstuiving liggen nog veel geheimen. Wie helpt mee te graven? De dialectbron van Harry is ondanks eerdere berichten gelukkig nog niet opgedroogd. Veel plezier met deze aflevering van Rosmalla!

De Redactie.

Van het exercitieterrein en het geboi

Gerrit Mol

In het verhaal over de boerenstand in Rosmalla nummer 3 van jaargang 18 stond een tekening van de boerderij van Jan Coppens, waar in 1910 de eerste Boerenleenbank werd gevestigd. Kort na het verschijnen van dit nummer kreeg de redactie een telefoontje van mevrouw Van Hedel-Coppens uit Berlicum.

Zij vertelde dat ze in dat betreffende huis geboren is. Ze wilde natuurlijk dolgraag die tekening hebben en gelukkig lukte het ons een kopie van de tekening netjes te vergroten en bij haar thuis af te leveren. Niemand echter heeft tot nu toe de originele tekening kunnen achterhalen, al hebben enkele Rosmalense werknemers van de Rabobank ons beloofd dat ze in de kelder gaan zoeken, omdat ze vermoeden dat die tekening daar wel eens zou kunnen liggen. Zo zie je maar!

Toen we een kopie van de tekening bij mevrouw Van Hedel bezorgden, zij is woonachtig in Berlicum, raakten we natuurlijk gezellig aan de praat. Gezien haar leeftijd (92!) reikten haar verhalen verder dan de gesprekken met de gewone Rosmalenaar. Mevrouw Van Hedel bleek ondanks de lange afwezigheid in Rosmalen nog uitstekend op de hoogte van ons dorp, ze bleek nog een echte “Rusmollense.” Na 60 jaar is ze overigens ook in Berlicum goed ingeburgerd.

Zoals gezegd is mevrouw Van Hedel geboren in de boerderij van Jan Coppens, die toen stond

Mevr. Van Hedel-Coppens

waar nu ongeveer de hoek van de Tuinstraat is met de Goudsbloemstraat. Mevrouw van Hedel-Coppens, voortaan zullen we haar hier Jet Coppens noemen, werd in dit huis geboren in 1916. Haar grootouders waren van 1852. Haar vader was Judocus Coppens, haar moeder Adriana van Uden. Ze was het eerste kind in het gezin. De woning kende uiteraard alleen bedsteden als slaapplek. Door de beperkte ruimte was dat bijvoorbeeld bij bevallingen wel eens lastig voor de dokter of verloskundige. Voor dokter Hanegraaf was de geboorte van Jet een van de eerste bevallingen die hij in Rosmalen deed. Enkele jaren later kreeg Jet een zusje. Die overleed echter na ongeveer anderhalf jaar, wellicht omdat het difterieserum waarmee ze ingeënt was niet voldoende koel bewaard was gebleven. Diepvriezers kende men in die tijd uiteraard niet! Bevallende was trouwens in die tijd toch al risicovol. Als de vrouw voelde dat het zo ver was, werd de buurman gewaarschuwd. Mocht die toevallig aan het hooien zijn, dan moest eerst de wagen leeg gemaakt worden, de huif er over

gezet en vervolgens ging de rit naar de dokter in Berlicum. Die zat 'comfortabel' met zijn koffer-tje tussen de hooiresten. Hoe het de kraamvrouw ondertussen verging, laat zich raden. Uit andere bronnen vernamen we dat er gelukkig altijd wel een buurvrouw was die uit ervaring van wanten wist. Niet zo verwonderlijk dat in die tijd nogal wat kinderen en ook vrouwen in het kraambed stierven.

Nog later kreeg Jet twee broers, Gerard en Harrie. Jet kon het goed vinden met 'ons moeke', al waren haar ouders erg streng in de opvoeding. Als er al eens gevraagd werd naar het waarom van bepaalde zaken was het antwoord vaak: ken je het vierde gebod niet meer? Voor degenen onder ons die dat gebod ook niet meer kennen: Eert uw vader en uw moeder. Einde discussie.

Toen Jet vijf jaar was, mocht ze naar de kleuterschool in het dorp. Dat was gelukkig niet ver, zodat ze tijd genoeg had om op en neer te wandelen. Daardoor kon ze ook al vroeg ingeschakeld worden bij het boerenwerk en als oudste uit het gezin werd ze daarbij niet ontzien. Het vullen van de hooizolder kan ze zich goed herinneren; voortdurend werd er op aangedrongen de "euzen" (=hoeken) goed aan te duwen.

Gelukkig kon Jet goed leren. Haar rapporten laten veel negens en later zelfs tiens zien!

In 1930 kreeg ze van pastoor van der Meijden zelfs een prijs voor het leren: een missaal. Ook het kerkbezoek werd natuurlijk geregistreerd. Godsdienst en bijbelse geschiedenis werden apart beoordeeld. Sokken breien werd al vroeg aangeleerd. Dat Jet goed heeft leren schrijven is nog goed te zien: haar handschrift is nog steeds veel duidelijker en regelmatiger dan van menig basisschoolleerling!

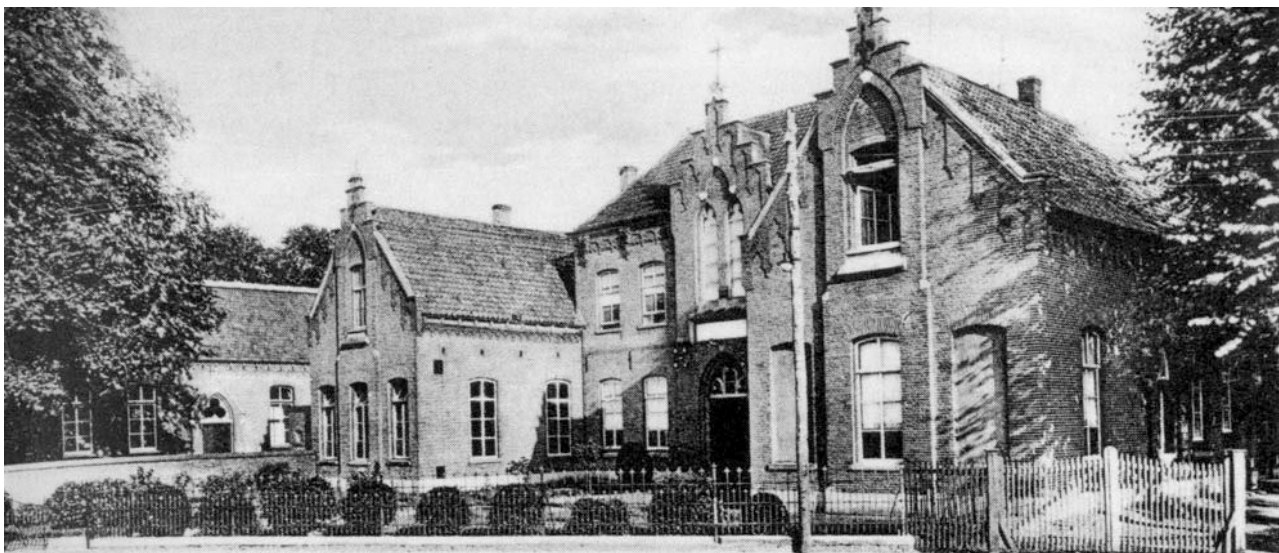
Na de kleuterschool volgde vanzelf de lagere meisjesschool. Voor de school begon, was er natuurlijk eerst het bijwonen van de mis. Op haar zevende deed ze haar Eerste Communie. Jet bewaart goede herinneringen aan die tijd, ze was leergierig en daaraan werd ruimschoots tegemoet gekomen. Als kind las ze graag en ze was dan ook blij met De Engelbewaarder en Roomsche Jeugd (later veranderde uitgever Malmberg

die namen in Okki en Taptoe. Inmiddels hebben de bladen opnieuw een naamswijziging ondergaan. Vraag het maar aan uw kleinkinderen). Jet moest wel een jaar blijven zitten, want tijdens haar schooljaren werd een zevende leerjaar ingevoerd en dus werd haar verblijf op de lagere school verlengd. Er was nog geen lokaal beschikbaar en daarom zaten leerjaar zes en zeven volgens haar toen gewoon een jaar bij elkaar. Veertig kinderen, netjes in vier rijen! Het schooljaar liep toen overigens van Pasen tot Pasen. Nu is dat van september tot september. Het zou aardig zijn om de motieven van die verandering te achterhalen!

Een van de leraressen was zuster Josephine. Ze had de derde klas. De goede zuster viel regelmatig tijdens de lessen in slaap. Voor de kinderen was dat geen probleem. Zij werkten ondertussen gewoon door.

Na de lagere school mocht Jet, samen met drie andere meisjes, naar de huishoudschool in Oss. Natuurlijk ging dat op de fiets, een tochtje van drie kwartier. Er werd verzameld in het Sprokelbosch. De vakken op die school bestonden voornamelijk uit koken, huishoudelijk werk, tuinieren en doktersles. Later volgden cursussen

1920. Het klooster van Meeuwen met links tegen het klooster aangebouwd de meisjeschool van Jet Coppens

Het interieur van de Lambertuskerk in 1925 toen Jet Coppens als jong meisje ter kerke ging

“Inleiding op het volle leven” en retraites in Vught.

Zoals gezegd, was het voor Jet vooral hard werken op de boerderij. Min of meer als uitje werd naast het veelvuldige kerkbezoek ook het bezoeken van de Congregatie op zondagmiddag gezien, eerst de “kleine”, later de grote. De laatste werd uiteraard verzorgd door de pastoor zelf. Aan deze tijd herinnert ook de bekende medaille. De congregatie was bedoeld voor ongetrouwde meisjes. Voor mannen bestond de Heilige Familie. Natuurlijk werd er ook tijdens deze bij-

eenkomsten gecollecteerd. Iedereen droeg dan ook behalve de zakdoek en de rozenkrans ook altijd een kerkcent bij zich. De congregatie en de Heilige Familie vonden na het bijwonen van het Lof plaats. Na afloop van deze bijeenkomsten ging het weer snel huiswaarts: er moest gemolken worden en vooral de jongens hadden dan haast, hen wachtte nog een gezellige avond.

Uitgaan was er voor Jet nauwelijks bij. Het was eigenlijk alleen familiebezoek en soms werd een afspraak met een vriendje gemaakt. Jet herinnert zich bijvoorbeeld dat ze graag met haar oma de collectie bidprentjes bekeek. Dan kwamen de verhalen los. Ook was Jet van 1931 tot haar huwelijk in 1949 zelatrice van de Kindsheid. Ook als herinnering daaraan heeft ze nog steeds een missaal.

Ook de jonge mannen zochten elkaar op in familieverband. Er waren er ook wel die naar het café van Toontje de smid in de huidige Stationsstraat gingen. Volgens Jet draaide Toontje 's avonds rond een uur of negen de fietsen van

de cafébezoekers vast om, zodat de gasten in de goede richting huiswaarts gingen!

Jet weet nog dat er bij de Lambertuskerk exercitioefeningen plaatsvonden. Deelnemers daaraan waren jonge mannen, die dit deden als vooroefening voor hun werkelijke militaire dienstplichtvervulling. Ze kregen daar dan "korting" op. Op dezelfde plek stond een verhoging van waaruit na de hoogmis aankondiging werd gedaan van verkopen. Vaak ging dat in opdracht van notaris Van de Mortel. De commerciële activiteiten zelf vonden overigens daar niet plaats. Het aankondigen van die boodschappen werd " 't geboi" genoemd.

Natuurlijk heeft Jet verschillende vriendjes gekend, maar haar grote liefde was toch Van Hedel uit Berlicum. Met hem was ze 49 jaar gelukkig getrouwd en woonachtig in de Werststeeg. Ze kregen samen zes kinderen. Jet kreeg "goeien aard" in Berlicum, maar ze is Rosmalen nooit vergeten en kent iedereen daar en weet er nog veel van!

Dokter en heiligen aanroepen

Harry Coppens

Kregen kinderen of vee onverhoopt met ongemakken te maken, dan gingen ze dikwijls naar "strijkers". Die gebedsgenezers konden "belezen" en dat hield in dat ze ziekten en pijn konden bezweren.

Zo was er een kwakzalver die 'n schietgebedje had tegen de koorts en tegen brandwonden. Dat ging zo: "Brand, brand, brand, kruipt van 't vlis in 't zand. Glorie zij den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest." Daarbij werden dan drie kruiskes gemaakt op de zere plekken. Ik kan me 'n drietal voorvallen herinneren dat ik ook naar zo iemand ben geweest.

★Mijn zoontje Piet ging op z'n blote voeten op de knalpijp van m'n nog warm gelopen brommer staan en liep daarmee flinke brandwonden

op met hevige pijn. Mijn vrouw ging naar zo'n gebedsgenezer en toen ze terugkwam stonden er flinke blaren op z'n voet, maar hij had geen enkele pijn meer.

★Op 'n andere keer kwam ik 's avonds laat thuis en lag ons paard nat bezweet met duidelijk veel pijn te spartelen in zijn stal. Mijn vader zei dat ik even naar den oude Jan Schel (hij was smid en vader van de alom bekende Rooie Schel) moest gaan. Hij lag al in bed en vroeg wie ik was en wat er aan de hand was. "Gò mar nor haus en vur dè gè thaus bent is oew pèrd weer beter." En toen ik thuiskwam stond 't paard weer overeind en stond rustig te vreten.

★Toen mijn broer Cor, die thans in Amerika woont, eens flinke tandpijn had vroeg mijn moeder of ik even naar Betsie Duffhues wilde gaan. Ik kreeg een rijksdaalder mee en in plaats van

naar Betsie te gaan maakte ik een ommetje door het dorp en bij thuiskomst was de tandpijn over. Dat ik er nooit geweest ben, heb ik nooit verteld.

Donatus

Natuurlijk waren er ook alderhande heiligen voor de verschillende kwalen en ongemakken. Donatus tegen de tandpijn, Hubertus tegen hondsdelheid en Antonius voor verloren zaken, om maar enkele hulptroepen van boven te noemen. Voor mij blijft de vraag: Waar ligt de grens tussen geloof en bijgeloof.

Bij iedere aandoening moet ik weten tot wie ik me moet richten en wat ik vervolgens moet doen of laten. Ik heb voor u een hele serie gratis in de aanbieding waarbij het geloof in deze een niet te verwaarlozen factor speelt.

Tegen pijn en brandwonden. Zeg: "God moet deze pijn genezen. Door zijn heiligen Kerst. Door den naam van den heiligen St. Jan. Dat deze pijn niet meer ineten, zweren of rotten kan."

Tegen bloedingen: Zeg: "Over den Allerheiligenberg kwam ik gegaan. Daar vond ik drie maagden staan. De eerste sprak: door Gods wil zal helpen. De tweede sprak: het bloed zal staan. De derde sprak: het bloed zal stelpen."

Tegen buikpijn: Zeg: "Jezus en Maria namen de vlucht. De ezel was met koliek en pijn beladen in 't lijf. Maar enige stappen gedaan, was den ezel van 't koliek ontdaan. Zo gebeure mij."

Verstuiking: Zeg: "Deze man is over een berg gelopen. Deze man heeft zijn hand (voet) gestoten. De pijn vertrekt zijn mond. God geneest hem terstond." (Bij het uitspreken van dit gebed-

je moet je wel je petje afzetten!)

St. Blasius keelpijnheilige. Zeg: "Den heiligen Blasius helpt iedereen van de colyk, graveel en steen, van keelpijn en nog and're plaghen, doe door gebeeën zijn bystand vraeghen."

Naamdag van St. Appolonia

(tandpijnheilige): "Sinte Plontje van achter het bos, van de tandpijn ons verlos.

Ook tegen tandpijn: Om nooit tandpijn te krijgen moet je tijdens de consecratie van de mis die wens kenbaar maken aan de H. Appolonia, en daarbij drie keer een Onze Vader en een Weesgegroet bidden.

Sint Gertrudis, schutspatroon tegen knaagdieren: Zeg: "Sinte Trudje, help mij in mijn hutje, en gij ratten, gij lelijke dieren: ik weer u bij zon, de maan en de sterren, dat gij mijn woning zult verlaten: mijn huis, mijn stal en schiere (schuur), en dat gij zult gaan, waar het beter is dan hier."

St. Valentijnsdag, schutspatroon tegen de vallende ziekte: In Westerhoven bidt men: "Naar de bron van Valentijn, trekken stevast vrome scharen; mensen die in zorg en pijn roepen, smeken om genade."

Naamdag van Sint-Job, vooral gevierd in Enschot, waar het "Sint Jobs water" kan worden verkregen, goed tegen alle huidziekten. Op weg daar naar toe zong je: "En dan gaan we naar Sint-Job, op een ezel, op een ezel, en dan gaan we naar Sint-Job, op een ezel-zonder kop."

Sint Job

Naamdag van Sint-Jozef:

"Jozef, Paus van Rome, ach laat me toch niet dromen. Maar als ik dromen moet, laat mij dan dromen goed."

Tegen een vuiltje in het oog. Zeg, terwijl u de duim over het oog legt.”Daar steekt iets in mijn oog. ‘t Is geen goed of kwaad. ‘t Is van Maria’s zaad. Als ‘t Gods heilige wil, zal ‘t d’r wel uitgaan.”

Tegen buikpijn bij dieren (vooral paarden). Zeg:” De dikte van dit aardbeest zal verteren en verdwijnen door de .Antonius, door de H .Ambrosius en door de H. Sebastianus.”

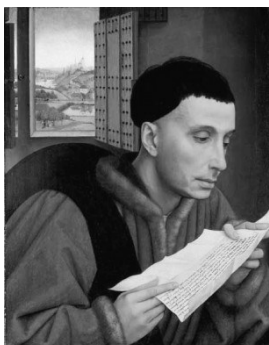
Beloken Pasen maar ook de naamdag van Sint-Joris, schutspatroon tegen huidziekten (bij paarden). Advies was steeds: laat het zieke paard valeriaan eten.

Dat bleek zo doeltreffend, dat “valeriaan” zelfs werd verheven tot de status van “heilige”: Sint-Valeriaan.

Naamdag van St-Marcus. Deze volksheilige die waakt over de groei van bonen en pompoenen! Lekker gezond! Maar, u moet er wel wat voor doen. Ondermeer kunt u zeggen :
”Sinte Merc: plant uw bonen en ga naar de kerk.”

Lambertus, geneesheilige tegen verlamming. Aanroep Lambertus of hou het verlamde lichaamsgedeelte in een mierennest.

Tegen alcoholverslaving: Wie zich op Goede Vrijdag van sterke drank onthoudt, mag het hele jaar drinken, zonder kwalijke gevolgen te moeten vrezen.

Naamdag van Sint-Ivo, patroon van de advocaten. “Advocatus et non latro, res miranda populo.”

Vertaald:”Advocaat en toch geen schurk, iedereen staat er van te kijken”.

Sint Ivo

O.H.Hemelvaart. Op die dag kun je van zweetvoeten afkomen, door heel vroeg in de ochtend te gaan dauwtrappen.

Naamdag van Sint-Angela, schutspatrones tegen de koorts. Om van koorts af te komen, trek je ‘s ochtends je nachthemd uit, keer het binnenste buiten, trek dat zo weer aan, en zeg:” Keer u om hemd, doe ook zo.” Gevolg: koorts weg!!!

Naamdag St-Antonius. Bent u iets kwijt? Geen probleem. vandaag vindt u dat terug. ‘t Is immers de naamdag van Sint-Antonius Stel, u bent de kluts kwijt. Zeg dan gewoon: ”Heilige Antonius van Padua, zalige vrucht van Spanje, minnaar van Gods’ huis, breng alstublieft mijn kluts weer thuis”. Zie je? Daar ligt ie.

Sint Vitus

Naamdag van Sint-Vitus.
Heb je jonge kinderen?
Liggen ze in een wieg?
Hang daarover dan een net, want: ”Zorg wel voor de wiegen, want Sint-Vitus brengt met hem de vliegen”.

Hartkwalen. Zeg:”De stekels aan de doornenkroon des Heren deden meer pijn dan de steken in je borst. Moge de Heer je dan bevrijden van smarten van je ziekte, want hij woont in je borst.” + 3 Onze Vaders.

Naamdag van Sint-Jan. Stuipen? Snij dan vandaag in alle vroegte wat Sint-Janskruid en hang dat in de wieg van de baby of steek het onder het hoofdkussen van de zieke.

Naamdag van Sint-Pieter. Een glaasje rode wijn kan vandaag geen kwaad:”Heb je geen turf, heb je geen hout? Sinte-Pieter is zo koud. Heb je geen glaasje rode wijn? Dan zullen we vanavond vrolijk zijn.”

Naamdag van Sint-Rombout, geneesheer van koortsen. Die kun je zelf ook genezen: Schrijf de naam van de koortslidder op een stukje turf of papier en steek dat in brand.

Maria Magdalena

Naamdag van Maria-Magdalena, geneesheilige tegen zweren. Om van zweren verlost te worden, ga je naar Esdonk en offer jdaar enkele spijkers

bij het liggende Christusbeeld in de kerk: de beste garantie om snel weer een gave huid te krijgen.

Tegen ongedierte (rupsen en slakken). Zeg: "Ik bezweer u bij den levenden God te vertrekken binnen 24 uren, zonder nog een blad te roeren en dat waarachtig als Maria ontvangen heeft van de H. Geest en gebaard heeft den Zoon Gods."

Naamdag van Sint-Christoffel. (schutspatroon voor weggebruikers) Zeg: "Sint Christoffel, ik bid u heden: bewaar 's weegs mijn lijf en leden"

Naamdag van Sint-Anna. Zeg: "Heilige Moeder Sint An, bewaar mijn huis van vier en vlam. Jaag den duvel van de deur en zet er een Heiligen Engel veur."

St. Laurentius

St Laurentius, geneesheilige die brandwonden heelt.

Zeg: "Heilige Laurentius wil ons geloven dat gij alle pijn kunt doven. Laat u bidden deze wens door Ons Heer te helpen, de pijn door brand te

stelpen".

Naamdag Sint-Clara. Gebruik dan tegen maagpijn, heesheid, duizeligheid en/of hoestaanvallen thee van het kruid "klaaroge", ook "Herbe de Sainte Claire" genoemd

Sint Clara

Behoeft aan mooi weer?

Heb je vandaag iets te vieren, een huwelijk bijvoorbeeld en heb je dus behoefte aan mooi weer? Breng dan wat eieren naar de Clarissen, want: "Eieren voor Klaarke geven goed weer voor het paarke. Een worst brengen mag ook!"

Om de vogels van het zaaigraan weg te houden. Zeg: "Wat ik hier zaaie, is voor de geborene, maar niet voor de gebroedene; dit is zo waarachtig als Jezus Christus tegenwoordig is in het Sacrament des Altaars."

Naamdag van Bernardus, de schutspatroon van allerlei ziekten onder het vee: "Bernardus, bewaar het vee, het paard, de koe, het schaap en het zwijn. Wil met een rijke oogst uw kinderen steeds bejegenen, dan blijven wij u vereren, met liefde, groot en klein."

Om droog op school te komen: Zeg: "Sint Kathelijne, laat het zonneke schijnen, laat de regen overgaan, zodat de kindjes droog naar school kunnen gaan."

Naamdag van Sint-Michiel. Een volksheilige, die beter is dan de beste wekkerradio.:

Heilige engel Sinte Michiel, bewaar mijn lijf en mijn ziel. Wil mij wekken, metter spoed, niet te vroeg en niet te laat. wanneer de klokuur slaat.

Naamdag van Sint-Bavo, die kinkhoest kan genezen: "Wie van de kinkhoest wil genezen, ga naar Rijsbergen als voor dezen, Sint-Bavo wordt daarom geprezen."

Oud overstromingsgebied wordt nieuw boerenland

Frans Vos

Bladerend in de Katholieke Illustratie van 26 september 1952 vond ik een artikel over de overstromingen in Brabant. Het is geschreven door Antoon Coolen en de foto's zijn van Martien Coppens.

Eeuwenlang werd het aan zijn lot en zijn ellende overgelaten.

Het winnen van nieuw boerenland langs de Maas komt, bij het nijpend grondtekort in Brabant, laat na het ontsluiten en ontginnen van de Peel: eerst in de latere jaren is men met het bouwrijp maken der gronden langs de vroeger zo grillige stroom begonnen. De Maaskant was de Assepoes onder de kwartieren van de Bossche Meierij en het lange verhaal over de achtergestelde is een droevig verhaal.

De bochtenrijke Maas, een regenrivier, die zomers een droge bedding kon hebben, zwol in de regentijd aan tot een brede stroom. En om, als het water van dijk tot dijk stond, de druk op die dijken te verlichten, had men er tussen Cuyk en Gassel het open stuk van een lagere kade in gelaten, de beruchte Beerse Overlaat. Over deze lagere kade kon het water van de wassende rivier weg om langs een omweg, door de lage landen van noordelijk Brabant, verderop stroomafwaarts weer op de Maas te worden geholpen. Het gebied van deze omweg was sinds 1828, toen het nog eens verruimd werd, twintigduizend hectaren groot.

Twintigduizend hectaren, die in natte winters regelmatig onder water werden gezet, waardoor ze eigenlijk onbruikbaar werden, tenzij voor wat hooibouw in de zomer. Steeds weer was het daar aan de Maaskant de troesteloze aanblik van een verdrinkende wereld. En duurden de buiige najaarsregens lang, dan stond ook al gauw de

De landschapsverzorging spaart in de oude traverse hier en daar een mooi plekje uit, een watertje met begroeiing van els en wilg en riet en gagel.

noordelijke Meierij blank. Dommel en Aa konden hun water niet kwijt en overstroonden de weilanden en ook op het Bossche en Vlijmense Veld in de Hertogstad was het één zee.

Een kroniekschrijver vertelt van een stoombootvaart van fort Sint Anthonie langs de Vughterweg naar Den Bosch.

De geplaagde bevolking van de Maaskant droeg van haar kant niet weinig bij om van de ellende af te komen. Twintig miljoen betaalde zij aan extra lasten in de kosten van de totstandkoming van de Nieuwe Maasmond in de verwachting, dat daarna de Beerse Overlaat zou kunnen wor-

den gedicht. Maar toen de Nieuwe Maasmond gereed was, bij welke gelegenheid koningin Wilhelmina nabij Andel een gedenksteen ont-hulde, kreeg men slechts, en dat nog eerst 16 jaar later, toestemming om de Beerse Overlaatkade te verhogen.

Dat gebeurde voor de winter van 1920 en in dezelfde winter bezweek de kade, ondanks de verhoging, twee keer. In dezelfde winter begaf trouwens ook de Maasdijk het nabij Cuyk. Steeds meer bleek, dat de Maastraverse, die zo zware offers en beproevingen van de Maaskantbevolking vroeg, niet aan haar doel beantwoordde. In 1926 zetten niet minder dan veertien dijkbreuken het land van Maas en Waal onder water. Veel vee verdronk, mensen werden in doodsnood gered van de zolders van hun huizen, die tot over de dakrand in het water stonden, en door alle dorpskommen stroomde het water soms tot twee meter hoog. De koningin zelf kwam om de ramp te zien en aan haar medeleven met de zwaar getroffen bevolking uiting te geven.

In de streek van het overstromingsgebied was weinig anders dan armoe. Was er overal elders in de provincie een sterke bevolkingsaanwas, langs de Maaskant nam het zielental niet toe. Het jonge geslacht trok weg van de grond der vaders, die geen bestaan bood. De hooibouw was hoofdzaak op de telkens overstroomde drassige en zure graslanden. De pachters zaten heinde en verre en in de hooitijd bleven ze in polder en uiterwaard, waar ze overnachtten in de werkvolkketen van de "huttelaars", die er een zomer-verdienste aan hadden. Een land van weinig opbrengst, en toch kon deze streek het prachtigst denkbare land zijn, zei mr dr Koolen, afgevaardigde voor Grave, in 1917, in de Tweede Kamer. Vermaard is het rapport, dat prof. L. van Vuuren in 1936 in opdracht van de Bossche Kamer van Koophandel over de Maaskant uitbracht. Het sprak van een drukkend pachtstelsel, boerderijen zonder eigen grond, volkomen kapitaalgebrek, een armoedigen, ten ondergaande hooihandel, een jeugd, die geen kansen kreeg

om een eigen bedrijf te beginnen, een noodlottige verzwakte, moegestreden bevolking aan de rand van de ondergang. Alleen watervrijmaking van de streek, haar ontsluiting en haar herschepping tot een landbouwgebied zouden aan een omvangrijke bevolking een bestaan kunnen geven.

De ramp van 1926 is de laatste geweest. Het rijk, de provincie en het waterschap van de Maaskant, dat voor de dichtung van de Beerse Overlaat was opgericht en dat alle kleinere waterschappen overkoepelt, hebben gezamenlijk krachtadig aangepakt om aan de krankzinnige toestand, die een bewoond gebied van twintig-duizend hectaren telkens aan het water prijs gaf, een eind te maken. In 1929 kreeg ing. Lely jr. opdracht tot kanalisatie van de Maas, het afsnijden van haar bochten, het verbreden en verzwaren van de dijken en het watervrij maken van het inundatiegebied door het sluiten van de Beerse Overlaat.

Het is een ontzaglijk werk geweest. Miljoenen kubieke meters zand zijn verzet. De rivier kreeg een nieuw aanzicht: zij stroomde rechter in een diepere winterbedding binnen strakker, verhoogde dijken, en ook het zomerbed werd verdiept en verbreed. Het rechte trekken van de Maas bracht verrassingen. Alem werd van Brabant afgesneden.

Megen en Ham kwamen door de bochtafsnijdingen gedeeltelijk in 't Gelderse te liggen, Keent is van Gelderland naar Brabant verhuisd.

In de bochtafsnijding bij Lith is de grote stuw met schutsluis gebouwd.

Hoog en recht rijzen de, machtige, grijs witte pijlers van de stuw en de heftorens van de sluis boven de stroom en het wijde landschap uit. In al zijn technische, betonnen zakelijkheid is het indrukwekkend complex heel mooi in het grootse rivierlandschap opgenomen.

Er was vreugde in het land van de Maaskant toen de voltooiing van de stuw bij Lith, in 1940 de Beerse Overlaat kon worden gesloten. In de vlakte van het overlaatgebied is op een zandrug, die gewoonlijk droog bleef, een herinneringsmonument geplaatst, een beeldengroep van Peter

Rovers: drie mannenfiguren met spade en hamer en zandzakken. Tegen de sokkel op een schild staat het vierregelig vers, dat prof. dr L. C. Michels dichtte:

Geen beter bate dan de kost

Die ons van overlast verlost

En Van de Beerse Overlaat

Niets dan 't gedenken overlaat.

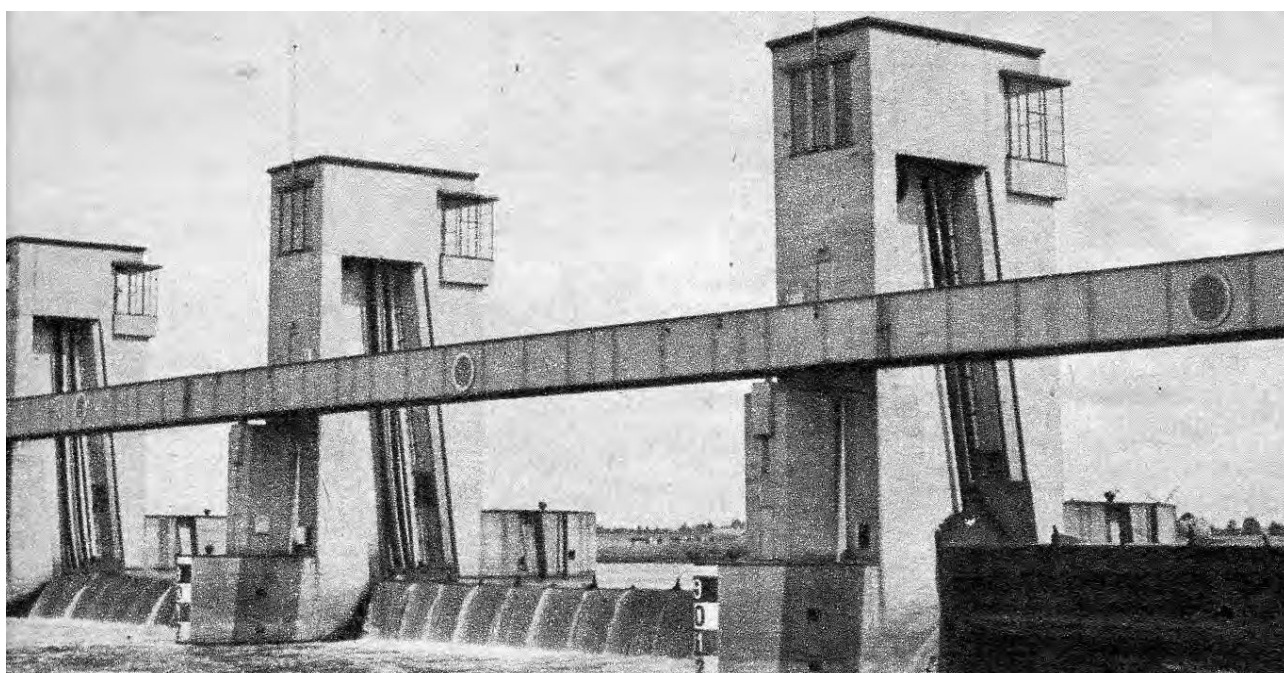
Plannen tot ontsluiting van den Maaskant en tot het bouwrijp maken en het opnieuw verkavelen van den grond zijn al geruimen tijd in uitvoering. Er worden wegen aangelegd en ze zijn reeds met jonge populieren beplant. De landschapsverzorging spaart in de oude traverse hier en daar een mooi plekje uit, een watertje met begroeiing van els en wilg en riet en gagel. Zoals men ook bij Lith en Lithoyen in de steppachtige vlakte van groen, met de rechte kavels van de nieuwe akkers, de lommerrijke oasen der eendenkooien behouden heeft.

Hier ligt ook in den polder een voorbeeldbedrijf van het rijk, een prachtige boerderij, en de rijks-

landbouwconsulent, die er de leiding heeft, heeft tot taak haar rendabel te maken. Maaskantse boeren, die herbouwd met oorlogsschaderegeling, hebben het er op gewaagd van den dijk weg te gaan. Ze zetten hun hoeve daar in de, eenzaamheid dicht bij hun eigen grond. De boerderijen staan in de ontzaglijke poldervlakte kilometers van elkaar. Men kan er zich in Canada wanen in een gebied, waar men op kolonisten wacht. Wat men in den polder nooit zag ziet men er nu: paarden en tractoren die ploegen, kunstmeststrooiers. Op de akkers worden klavergewassen verbouwd, men ziet er ook de halmenvelden van rog en haver en vooral veel bieten. Die bieten gaan naar de suikerfabrieken van West-Brabant, die weer de schuimaarde sturen voor de grondbemesting.

Is men in den oostelijke Maaskant al zover, in den Maaskant -west zijn de ruilverkaveling en het bouwrijp maken van den grond nog in vollen gang. Een oppervlakte van drieduizend hectares wordt hier in groten stijl aangepakt en de Heide-maatschappij voert het werk uit. De dragline

“Hoog en recht rijzen de machtige, grijswitte pijlers van de stuw en de heftorens van de sluis bij Lith boven den stroom en het wijde landschap uit.”

Het nieuwe Empel: „Hier ligt de gloednieuwe kern, kerk, pastorie en school rond een plein, de woning van den burgemeester, wat winkels langs een stuk straat en een nog in den wind rillende boombeplanting.”

graaft er de schuin afgeschoeide waterlopen. Een andere dreunende machine trekt er de drainsleuven. Zandtreintjes rijden er over lichte rails, tractoren banen zich een weg. Mensen maken den bodem gelijk. Over den rechtgetrokken weg rolt traag en ratelend de stoomwals voort en plet het natte grint, waarvan het gelig water langs de stalen walsen drijft en langs dien weg planten arbeiders reeds de populieren, die na jaren zullen ruisen en zwatelen in het bloeiende land. Men droomt zich hier het landschap van straks. De malse weiden, de halmenvelden, de boerenhoeven van afstand tot afstand. Ook hier zal de boer van den dijk weg of den polder in moeten bij het land dat bij bebouwt.

In Empel is men radicaal geweest. Het oude dorp tegen den dijk lag zeven maanden in de frontlijn en de verwoesting was er grondig. Men heeft het dorp nu niet aan den dijk weer opgebouwd, maar een eind den polder in op een zandverhoging in de klei. Daar ligt de gloednieuwe kern, kerk, pastorie en school rond een plein, de woning van den burgemeester, wat winkels langs een stuk straat en een nog in den wind rillende boombeplanting langs de wegen.

Daar rondom strekt de eindeloze poldervlakte zich uit en daar wonen de eerste boeren in hun hoeve bij het nieuwe akkerbedrijf hunner landerijen. Heel wat boeren kunnen zich vestigen in de nieuwe aarde van den Maaskant, overal uit Brabant, maar de jonge boeren van den Maaskant zelf zullen er het meest op gesteld zijn. Miljoenen zijn er aan ten koste gelegd om deze gronden bouwrijp te maken. Daarmee is men er nog lang niet. Er zijn hier nauwelijks boeren te vinden, die uit eigen middelen een boerderij kunnen bouwen en de dure landbouwwerktuigen kunnen aanschaffen nodig voor de bewerking van den grond. En het jonge geslacht, dat zich van den landbouw, die er geen toekomst had, ontmoedigd had afgewend, zal weer tot het boeren moeten worden teruggebracht.

De bevolking van den Maaskant zal niet in gebreke blijven om van dit gebied, dat eeuwenlang aan zijn lot en zijn ellende werd overgelaten, nu de kansen er zijn, waar ze zelf alles voor over heeft gehad, een bloeiend landbouwgebied te maken, waar het boeren niet achterblijft bij die op de zandgronden van Peel, Kempen en Meierij.

Zangkoor Lambertus

Gerrit Mol

Een van de reacties op ons lezersonderzoek kwam van ons lid Wil Smulders. Wil is een enthousiast lid van het herenkoor van de Lambertuskerk. Hij meldde dat dit koor in 2009 185 jaar bestaat en het dus de moeite waard is om daar aandacht aan te besteden. Via het register op de verschenen Rosmalla's was het niet moeilijk te vinden dat er drie keer aandacht is besteed aan dit koor:

1. Het Zangkoor, in Rosmalla jaargang 3, juni 1993. Dit artikel laat de tekst zien van de bisschoppelijke verordening voor het zangkoor, uit 1905.
2. Reglement van de Sangers van de R.C. Kerk van Rosmalen (1826). Dit verhaal is van de hand van Harry Coppens, evenals het vorige artikel. Het is te vinden in Rosmalla, jaargang 4, juni 1994. We komen hier nog op terug.
3. Lijflied van het kerkkoor St. Lambertus, geschreven door Henk van Mierlo en Henk de Werd in Rosmalla, jaargang 6, december 1996.

De volijverige secretaris van het huidige koor, Ad de Wit, stelde alle notulen en andere bescheiden waarover hij de beschikking heeft, graag ter beschikking van onze redactie. Het verhaal wat nu voor u ligt, is voornamelijk gebaseerd op die stukken. De gegevens zijn beslist niet spectaculair. Wel geven ze een mooi beeld van het muzikale deel van een van de voorgangers van de huidige Birgittaparochie, de Lambertuskerk. Het laat ook zien welke enorme veranderingen de afgelopen vijftig jaar in kerkelijk Rosmalen hebben plaatsgevonden. Het is ook plezierig om een aantal Rosmalense namen en gebeurtenissen die we al lang vergeten waren, weer eens langs te zien komen. Er is geprobeerd

zoveel mogelijk de schrijfstijl van de notulant te gebruiken. Dat laat de lezer dicht bij het kerkkoor komen!

Volgens Harry Coppens is het Reglement van de Sangers van de R.C. Kerk van Rosmalen gedaateerd in 1826. De copie die wij van het oorspronkelijke reglement in handen kregen, spreekt echter van 1824. Dat lijkt ook meer aanneemelijk. In 1823 immers kregen volgens Henk de Werd (in Oud-Rosmalen, pag. 122), de Rosmalense katholieken hun (Lambertus)kerk terug die zo'n 150 jaar eerder in gereformeerde handen was gekomen. Om de liturgische diensten zo mooi mogelijk te laten verlopen, zal al snel een mannenzangkoor zijn opgericht, dat vermoedelijk al aan het zingen was voor vicaris Van Alphen aan pastoor Coolen liet weten dat het Reglement in orde was. We laten dit reglement overigens voor wat het is, leest u het nog eens op uw gemak door, zou ik zeggen. (Rosmalla nr. 2 1994) Wel merken we op dat in dit reglement wordt gesproken over Leuvense en Amsterdamse missen. Enig speurwerk leerde ons dat het hier een bepaald soort muziek betreft.

"De laat achttiende-eeuwse traditie van het zingen van twee- of driestemmige missen, gebaseerd op het Gregoriaanse ordinarium, werd in de negentiende eeuw voortgezet. Zeer geliefd waren de zogenaamde Leuvense en Amsterdamse missen. De zang werd begeleid door een klein instrumentaal ensemble of, meestal in kleinere kerken, door het orgel. Deze missen nemen een positie in tussen het Gregoriaans en de grote meerstemmige concertmissen. De praktijk van de concertmissen, of 'muziekmissen', zou echter de overhand krijgen. Zoals de term concertmis al aangeeft, had de muziek de bedoeling om bij de luisterende kerkganger een ontroering teweeg te brengen."

Aldus de pastoor van onze Birgittaparochie, Ton van der Gulik.

In 1904 (en dus niet in 1905) volgt een Bis-

schoppelijke verordening voor het Zangkoor, getekend door de Bisschop van

's-Hertogenbosch, W. van de Ven. Wie beide reglementen naleest en vergelijkt, ziet dat er in de 19e eeuw niet veel veranderde in de kerkelijke voorschriften.

Het is overigens niet persé noodzakelijk voor het vervolg van dit artikel om kennis te nemen van eerder genoemde publicaties, hoe interessant die ook zijn. We hebben ons voor het vervolg gebaseerd op de notulenboeken vanaf 1959. Lange tijd waren er naast de wekelijkse repetities en optredens in het weekeinde en door de week twee vergaderingen per jaar: in het voor- en in het najaar. Daarin worden steeds talrijke zaken besproken, maar iets nieuws gebeurt er zelden. Het prettigst lijkt ons voor de leesbaarheid om maar jaar na jaar de revue te laten passeren en steeds enkele krenten uit de muzikale pap te pikken.

Eerste verslag van 19 juni 1959. Men moet minstens negen repetities in drie maanden bijwonen, anders wordt het lidmaatschap beëindigd. Niet repeteren, niet zingen, zo wordt besloten. De contributie bedraagt f 0,25 per week. Er vindt discussie plaats of nieuwe leden wel of niet met uitvaarten en huwelijken mogen meezingen. Dit in verband met de vergoeding. De pastoor bemoeit er zich mee, hij steunt het voorstel van dirigent Ceelen om de nieuwelingen te laten delen in de vergoeding, ze mogen dus meezingen als ze kunnen. Het voorlopige bestuur stelt voor op het Ceciliafeest af te treden en een nieuw bestuur te kiezen. De pastoor vindt dit niet goed: liever elk jaar of om de vier jaar een bestuurslid af laten treden. Aldus wordt besloten. Voorzitter is dan A. van Nuland, secretaris R. van de Els, penningmeester H. Hanegraaf.

In de vergadering van 6 november van dat jaar kan geen overeenstemming over de datum van de viering van het Ceciliafeest bereikt worden. Een aantal leden wil op de oude voet doorgaan. Er wordt gestemd: 13 voor zaterdag 21 november, 6 tegen. De pastoor deelt mee dat hij geen diner geeft, maar f 125 beschikbaar stelt. Dat

vinden de leden prima. De koffietafel zal om 1 uur zijn, het diner om 6 uur. De oude leden zullen een "brokken-avond" organiseren voor de vrouwen en verloofden.

Het bleek de schrijver van dit artikel dat het heel moeilijk was om te achterhalen, wat met "brokken-avond" bedoeld werd. Uiteindelijk was het resultaat zeer verrassend: Leo van der Plas vertelde dat de vrouwen van de leden niet welkom waren bij het Ceciliafeest. Zij mochten daags erna de restjes, de brokken, komen opeten!

De leden willen het bestuur handhaven. De heer Van Mierlo vindt dat er maar weinig zangers bij het Lof zijn. Er zal een lijst worden gemaakt waar de namen op staan van de zangers die het Lof moeten zingen. De heer De Vries neemt dit op zich.

25 augustus 1960. Weer worden drie leden van aspirant tot gewoon lid aangenomen. De heer Wonders mag voortaan uitvaarten en huwelijken meezingen, zonder dat hij de repetities bijwoont. Dringende oproep om de repetities bij te wonen en ook op tijd aanwezig te zijn: vrijdagavond om acht uur.

De voorzitter stelt voor om de dames ook op het Ceciliafeest aanwezig te laten zijn. Er zijn tegenstanders: het Ceciliafeest is alleen voor koorleden. Er wordt bij zitten en opstaan gestemd. De meesten zijn vóór de dames. Besloten wordt het een jaartje te proberen. De fooienpot wordt dit jaar niet in geld, maar in consumptiebonnen uitgekeerd.

De eerstvolgende vergadering komt men echter nog eens op het besluit van de dames terug: zij hebben immers de brokken-avond. Bovendien heeft men voorafgaand aan de vergadering van vorige keer de echtgenotes niet kunnen raadplegen. Het bestuur blijft bij het eerste genomen besluit. In deze vergadering wordt Henk de Werd als nieuw bestuurslid gekozen. Hij wordt secretaris, maar dit is maar van korte duur. Henk moet soldatenliederen gaan zingen, in plaats van kerkmuziek en dat gaat moeilijk samen! De dirigent krijgt de vrijheid leden die niet gerepeteerd

hebben, maar nodig zijn voor een optreden, toch mee te laten zingen.

In 1961 besluit men de bestuursverkiezingen niet meer vlak voor het Ceciliafeest te laten plaatsvinden, want het is niet fijn de laan uitgestuurd te worden als je nog volop bezig bent een feest te organiseren. Vreemde zangers of koren mogen niet de dienst uitmaken, zo vindt een emotionele voorzitter. De heer De Laat heeft eigenlijk geen tijd meer om lid te blijven, maar na lang aandringen besluit hij zoveel mogelijk te komen. Hij is geen beurtzanger meer.

Navraag leerde dat iedereen regelmatig aan de beurt kwam om het Lof te zingen. Je was dan "beurtzanger."

Er wordt nu gediscussieerd of het Ceciliafeest twee dagen moet gaan duren. Heintje Hanegraaf vindt dat het twee dagen moet blijven:

"de nuchtere vrouwen bederven de sfeer."

Heftige discussies: de voorzitter laat schriftelijk stemmen. 14 stemmen voor 1 dag, 3 voor twee dagen. Ook vindt driftige discussie plaats over het voorstel de boetes in één pot te stoppen, het bestuur neemt het voorstel terug.

Men komt tot de ontdekking dat de misgelden sinds 1914 niet meer verhoogd zijn, dat geeft aanleiding tot hilariteit. Zelfs de pastoor moet lachen, blijkbaar een zeldzaamheid (Van Roes-tel). Henk de Werd maakt steeds melding van het cafébezoek na afloop van de vergadering, om de kelen te smeren (café Jo Verstegen).

In 1963 notuleert plotseling weer de oude secretaris: Van der Els. Er is wat gesteggel over enkele leden die de repetities slecht bezoeken. Een presentielijst is volgens Van der Els niet nodig, als de leden maar meer liefde voor de kerkzang zouden hebben.

Het zingen van een mis met drie heren levert het koor f 20 op, de overige gezongen missen f 15. Een lid vraagt of zangers die in de vakantie meezingen ook in aanmerking komen voor een vergoeding. Hierover wordt men het niet eens. Ook over de vergoeding op Eerste Vrijdag en het Lof wordt geen overeenstemming bereikt. De kapelaan deelt mee dat er meer Gregoriaans gezon-

gen moet worden, omdat men meer volkszang in de kerk wil! (1964)

Directeur De Vries wijst de zangers aan voor het Lof. Er wordt gevraagd een humorist uit te nodigen voor het komende Ceciliafeest.

In 1965 neem secretaris Van der Els afscheid, hij heeft het te druk. Van der Ploeg wordt de nieuwe secretaris. Voortaan zal iedere eerste zondag van de maand een muzikmis gezongen worden, de derde gregoriaans, de tweede en vierde volkszang..

In 1965 is het inkomen f 1700,75, de uitgaven zijn f 1787, 41. Het kassaldo is dan f 197,81. Het bestuur stelt een kleine contributieverhoging voor, maar de leden vinden dat nog niet nodig. Meester Ceelen, inmiddels erelid, kon door de gladheid niet naar het Ceciliafeest komen, wat iedereen betreurde. Het koor belooft vóór in de kerk te komen zingen als er een oplossing gevonden wordt voor de problemen met het orgel.. In de vergaderruimte hangt "een blauwe lucht", merkt secretaris Van der Ploeg op.

Bij het overlijden van organist Van der Sterren wordt zijn voorspraak bij God ingeroepen. Hij werd blijkbaar zeer gewaardeerd, ook om zijn grote kennis. De door hem betaalde contributie zal worden besteed aan een mis voor zijn intentie.

Men vindt dat er niet veel mensen bij de Cecilia-mis aanwezig zijn en daarom wordt voorgesteld de dames uit te nodigen voor deze mis en na afloop hen een kop koffie aan te bieden. J. van Nuland is het met het eerste deel eens, met het tweede niet: Het is ónze dag, óns feest en het is voldoende als onze dames er 's avonds bij zijn.

Steeds wordt de presentielijst voorgelezen, waarna steevast de slechte repetitiebezoekers worden aangespoord.

Voortaan gaat men staan bij de consecratie. De kapelaan vindt dat er steeds beter gezongen wordt. Hij stelt voor de stoelen in rijen te laten staan of in carrévorm, maar om muzikale redenen worden beide voorstellen afgewezen. Er is geen geld voor het restaureren van het bovenor-

gel, heeft Monumentenzorg laten weten. De deken weet enkele hobbyisten en zal informeren. Met Kerstmis 1966 klonk plotseling trompetmuziek van boven. Mooi, maar het koor wist hier niets van!

In 1967 vinden sommige parochianen dat er op het koor teveel gekletst wordt. De nieuwe leden hebben volgens de heer De Laat meer aandacht nodig, zodat ze "kunnen bijkomen." Er zijn welkelijks zo'n 6 à 7 afwezigen bij de repetitie. De voorzitter prijst de wèl trouwe leden. De heer Van Asseldonk vraagt op tijd te beginnen met de

repetities. "Dan moeten de leden wel op tijd aanwezig zijn," zo vindt de dirigent.

Dirigent De Vries heeft bij de kapelaan gemeld dat hij op vakantie ging, toch was er niets geregeld voor zijn vervanging. De leden vragen aan de geestelijken om uitleg. De voorzitter besluit met de christelijke groet en een rondje uit de kas (6 oktober 1967).

In 1968 wordt het 35-jarig lidmaatschap gevierd van H.Hanegraaf, H.Korsten, A.v.Nuland, A.Coppens, J.de Laat en J. van Nuland. Het jubileum wordt gecombineerd met het Cecilia-

Het koor in 1968 voor hun clublokaal dat later café "de Bierelier" heette en inmiddels is afgebroken.

Zes zangers op de voorste rij dragen een medaille i.v.m. hun 35 jarig lidmaatschap.

Vlnr. Voorste rij: Driek Korsten-Jo van Nuland-Jo Ceelen-Jan van der Ploeg-Janus van Nuland-Hein Hanegraaf-Janus Coppens en Jan de Laat. Achterste rij: Jan de Weert-Jan van Asseldonk-Henk van Mierlo-Alex Bonnet-Rien Hanegraaf-Jan van Wanrooy-Piet van der Steen-Leo van der Plas-Cees Melis-Grèt van Pinxteren-Jes Vos-Henk de Werd-Dirigent Ad de Vries en Toon Werst

feest. Er zal op verzoek van Van Nuland niet veel ruchtbaarheid aan het jubileum worden gegeven ("dus geen harmonie").

Er wordt voor het eerst hier gesproken over een dameskoor. Men wil een meerstemmige mis instuderen van de componist W. v.d. Sterren. Het koor wil niet tegelijk met de dames repeteren: "Ge kunt er nie teugen aon gaon staon", aldus H. de Werd.

De heer A. Bonnet verzoekt de sigaren en sigaretten tijdens het repeteren te doven.

Het blijkt erg storend als leden te laat in de kerk komen: ze moeten helemaal naar voren. Blijf anders maar achter staan, aldus het verzoek van de voorzitter. Men wil bij uitvaarten ook niet meer mee naar het kerkhof gaan.

In 1969 wordt door het rijk f 20.000 beschikbaar gesteld voor de restauratie van het orgel. Voor het Ceciliafeest willen de leden geen humorist, geen band, maar wel een gelegenheid om een dansje te maken in het café bij Swanenberg.

Jo van Nuland wil zo weinig mogelijk vreemde koren. Een van de leden stelt voor een voorzittershamer te kopen. Er zal een huwelijksmis in Uden gezongen worden. Het is lastig repeteren als de organist er niet is. De pastoor zal worden gevraagd om een invaller te mogen zoeken.

Zieken krijgen allemaal hetzelfde cadeau: geen verschil maken.

In 1970 treedt na elf jaar Janus v Nuland in verband met ziekte af als voorzitter, hij wordt opgevolgd door C. Melis. Opnieuw wordt een verzoek gedaan om op tijd aan de repetities te beginnen.

Najaar '70 komt er een nieuwe organist: H. van Gorp. Hij wordt ook lid van het koor en zal contributie betalen. Er vindt een heftig debat plaats of het Ceciliafeest bij Swanenberg gehouden dient te worden. Er zijn persoonlijke moeilijkheden tussen het lid Van Asseldonk en Swanenberg. De verzorging van de muziek op de feestavond kost ook hevige discussie: het bestuur mag beslissen.

In 1971 treden Melis (voorzitter) en Van der Ploeg (secretaris) af, ondanks druk uit de verga-

dering blijven ze bij hun besluit. Van Asseldonk en L. van der Plas worden als nieuwe bestuursleden gekozen. Deze vergadering wordt met een diavertoning over oud-Rosmalen, verzorgd door H. van Mierlo, afgesloten.

In augustus 1971 is er weer een nieuwe organist, Philip Blok. Het bestuur heeft alle vertrouwen in hem, ondanks het leeftijdsverschil met de meeste zangers. Van der Sterren heeft bedankt, hij was alleen maar lid geworden om iemand te plezieren. De bruiloften van Van Nuland en Korsten moeten volgens de voorzitter per se in de annalen vermeld worden. 15 september 1971 wordt blijkbaar een bijzondere dag: men wil dan goed voor de dag komen en daarom zoekt men nieuwe leden. Het gaat over een optreden in

De Kentering. Er wordt nagedacht over een reisje met het koor. Er wordt hevig gediscussieerd over het blijven zitten onder de consecratie. Besluit: het koor blijft vanaf de Sanctus tot na de Consecratie staan. Er wordt opnieuw besloten niet te roken tijdens het zingen (sic!). De voorzitter belooft een rondje te geven, als Heintje zijn mond houdt. De kaspositie is slecht, men denkt erover het diner bij het Ceciliafeest te schrappen.

In 1972 is er een conflict: de dirigent valt nogal fel uit over het te laat komen. De heer J. van Nuland bedankt daarop. Een week later is er opnieuw een woordenwisseling met de dirigent, deze keer loopt de dirigent weg. Er wordt zonder ledenverlies verder gewerkt, alles wordt bijgelegd. De heer De Vries (dirigent) biedt zijn excuses aan als hij te ver is gegaan: zijn liefde voor het koor gaat soms te ver. Van Mierlo merkt op dat het voor de dirigent moeilijk is om normaal te blijven praten als de leden zoveel lawaai maken. Voortaan zal onder de preek beslist worden wat er onder de communie zal worden gezongen, zodat de partijen tijdig uitgedeeld kunnen worden. Men betreurt het dat er geen dameskoor komt. Men wil dat ieder de mis "Bernadette" van Van der Sterren van buiten kent. De leden vragen inspraak bij het zingen van de Kerstmis-mis. De secretaris voegt aan

deze notulen persoonlijke opmerkingen toe: hij wil zijn activiteiten naar eigen idee invullen. Met allerlei ideeën van leden is hij blijkbaar minder gelukkig. Hij vindt het beter om de leden het verslag toe te sturen, evenals een overzicht van het repetitiebezoek.

Vanaf 1972 duikt in dit notulenboek plotseling de naam Ceciliakoor op. Die verdwijnt net zo snel als hij gekomen is.

In 1973 merkt de voorzitter op dat er meer naar elkaar geluisterd kan worden, zodat het koor niet ontstemd raakt. Ook meent hij dat de repetities beter voorbereid zouden kunnen worden. De notulant merkt op dat sommige leden ook te hard zingen. Dat komt, omdat de leden elkaar "uitproberen." Als iedereen de helft onthoudt van wat tijdens de vergadering gezegd is, is de voorzitter tevreden. De jarige leden krijgen voortaan geen kaart meer. Omdat de heer Melis tijd genoeg heeft, wordt voorgesteld dat hij namens de leden bij de jarige een borreltje gaat drinken. J. van Nuland vindt dat hij dat beter kan doen, omdat hij er beter tegen kan. De leden vinden dat Van Nuland de borrel ook meer lust. De dirigent vindt dat hij de kerk niet meekrijgt bij de volkszang. Er worden in deze vergadering ook serieuze zaken besproken, als de wijze van repeteren en de keuze van de missen en de liederen. Er vindt een discussie plaats of men alléén zal zingen met Kerstmis of samen met het dameskoor. Er wordt geklaagd over de kou op het koor. Men wil desnoods op eigen kosten planken of een vloerkleed leggen. Men gaat naar een "goed koor" luisteren: het Benedictijnenkoor in Oosterhout. De voorzitter stelt voor, om de kwaliteit van de uitvoering te verhogen, op zondag een half uur voor de mis extra te oefenen. Dit leidt tot heftige discussie, maar niet tot een besluit.

Het Ceciliafeest levert problemen voor de boeren onder de zangers, als het op zaterdag gevierd wordt. Melis vindt dat niet zo'n ramp: het zijn maar boeren. Dat wordt dan door de grootste boer gezegd, vindt een ander. De registratie van de absenten wordt moeilijk, omdat door de toe-

name van het aantal leden de bladzijden te klein worden: drie namen moeten buiten de regels. Ook wordt weer gesproken over de plaats van het koor voor in de kerk.

Het Ceciliafeest 1973 is erg gezellig verlopen, mede dank zij de nieuwe waard van het Gildehuis. In 1974 wordt overwogen een dameskoor op te richten of dames tot het Lambertuskoor toe te laten. Dat zou van pas komen bij hoogtijdagen, maar ook om de huidige leden te ontlasten. Nu zijn de door-de-week-zangers 65+, maar als ze 70+ zijn wordt dat moeilijker. Er komen nu door de week 4 à 5 mannen en dat is te weinig. De leden vragen zich af of de eventuele dames Gregoriaans kunnen zingen of Nederlands. Men verwacht niet dat de deken initiatief zal nemen tot oprichting van een dameskoor. Toch is toestemming van de geestelijkheid nodig. Het zou wel fijn zijn om af en toe vrij te zijn. Toetreding van dames zorgt wellicht ook voor verjonging.

Het verslag van de kascommissie keert elke vergadering terug en is steeds prima in orde. Hein (Hanegraaf?) oogst steeds en graag alle lof.

De reis wordt geslaagd genoemd, volgende keer ziet men wel het diner liever in Rosmalen.

In oktober 1974 wordt de zieke deken vervangen door pater Bellemakers. Hij is voorstander van de medewerking van dames, het herenkoor lijkt hem te zwaar belast. De dirigent meent dat de dames ook Gregoriaans kunnen zingen. J. van Nuland merkt op dat het koor vaak de schuld krijgt als er iets misgaat, maar de fout ligt vaak bij de organist. Er blijkt inmiddels een dameskoor te zijn met een eigen bestuur.

In januari 1975 is L. van der Plas voorzitter. Er wordt een nieuwe secretaris gezocht, maar dat gaat moeizaam: tenslotte neemt A. van Nuland tijdelijk het secretariaat op zich. In de doorde-weekse vieringen zingen voortaan ook dames mee. De heren staan f 5 van hun loon (f 15) af en het kerkbestuur wordt gevraagd er ook f 5 bij te doen, zodat de beloning hetzelfde wordt.

In juni '76 wil men in de maand juli alles stil leggen, maar de pastoor is er niet blij mee: wie kan, komt zingen. Er zal dan een half uur vóór

de mis gerepeteerd worden.

Tot zover het eerste notulenboek. We gaan gewoon verder met deel twee. Hoewel aangekondigd is, dat de notulen tevoren onder de leden verspreid zullen worden, blijft alles met de hand geschreven. Wel geven we even wat losse kanttekeningen door, die we hier en daar aantreffen.

Albert van der Cammen is 18 jaar dirigent van het mannenkoor geweest. Hij liet het koor ook gemengd zingen. 6 mei 1966: dankbetuiging burgemeester voor medewerking aan Dodenherdenking. 1 maart 1968 zijn er 6 koorleden 35 jaar lid: H. Hanegraaf, H. Korsten, J. van Nuland, J. de Laat, A. van Nuland.

Brief uit 1971 aan kerkbestuur en geestelijkheid: koor vraagt om een gesprek over onder andere de “organistenkwestie” en het aanwerven van nieuwe leden van buiten de parochie.

De eerste getikte notulen die we aantreffen zijn van 26 januari 1973.

27 april 1976: Brief van het kerkbestuur aan koor: de vergoeding wordt f 20 per dienst.

In 1977 moet even gezocht worden naar de leden van de kascommissie. Toch hebben ze de kas gecontroleerd?! In deze vergadering moet een nieuwe secretaris worden gekozen, omdat A. van Nuland slechts tijdelijk was. Niemand stelt zich kandidaat, waarop Ad de Wit wordt aangewezen als opvolger. Hij bedankt nog voor het in hem gestelde vertrouwen ook!

Het Ceciliafeest kent onder andere een koffiekranen met de vrouwen na de H. Mis. Er is verschil van mening met de pastoor over de vergoeding van de “doordeweekse” zangers. De pastoor vindt dat die beter in de kas gestopt kan worden en in ieder geval niet met het Ceciliafeest uitgekeerd moet worden. “Dit zullen we maar laten zitten” is de conclusie van de secretaris. De voorzitter blijkt geen voorstander van Hollandse gezangen, maar krijgt zijn zin niet. Voorgesteld wordt om niet meer te trakteren bij een verjaardag, maar de vergadering vindt dat iedereen dat zelf mag bepalen. Ook wordt (weer) gesproken over de opvang en begeleiding van nieuwe leden. Het lopen met de communie

wordt als hinderlijk ervaren, maar dat heeft te maken met de sluiting van de Lambertuskerk. De pastoor wil graag een intieme misviering met het Ceciliafeest voor de leden en hun echtgenotes. Naast de heer De Vries blijkt ook mevrouw Loosveld dirigent (dameskoor?).

Secretaris Ad de Wit geeft nogal eens persoonlijk commentaar in de notulen. In maart 1978 geeft voorzitter Leo v.d. Plas een uiteenzetting over zijn functioneren, de dirigent en het koor. Hij stelt min of meer voor een nieuwe dirigent te zoeken. Felle discussie vindt plaats. De secretaris vindt dat het zo niet hoort te gaan. Uiteindelijk blijkt de dirigent De Vries vervangen te zijn door Vincent Las. Tijdens het Ceciliafeest worden vijf jubilarissen door pastoor Berkers gehuldigd.

In 1979 pleit Leo v.d. Plas voor het inzetten van meerdere cantores voor de wisselende gezangen. Ook wordt gevraagd om een breder repertoire. Sommige leden willen alsnog iets doen voor het afscheid van de heer De Vries. L. van Asselen stelt voor de opbrengst van de miscollecte van het koor in de eigen kas te stoppen. Daar wordt van afgezien! Men wil graag vóór de mis weten wat er tijdens de mis gezongen zal worden. Een oude traditie wordt weer opgepakt: een afzakertje na de vergadering (bij Van Rosmalen). De heer Th. Abelen zorgt steeds voor de juiste muziek bij repetities en optredens. De heren v.d. Plas, Broeders en Dielesen blijken nogal eens afwezig te zijn bij de repetities. In 1980 wordt voor het eerst de kerstsamenzang genoemd. Voor- en slotwoord mogen wel meer inhoud hebben, zo vinden de leden! Een enveloppe met inhoud voor een zilveren bruidspaar werd volgens de secretaris onzorgvuldig overhandigd. De heer De Laat vraagt minder chaotisch te vergaderen. In de sacristie zou niet meer geroookt mogen worden en de kapstok daar is een puinhoop.

In 1981 wordt vergaderd in de Ontmoetingskerk in ‘t Ven. Rokers mogen wel roken, maar moeten rekening houden met niet-rokers. De reservecas groeit wel erg sterk, vinden sommigen.

Pastor Ruijs vertelt dat wordt gedacht aan een andere vorm van belonen voor het zangkoor. Het Ceciliafeest wordt in ieder geval gehandhaafd. De betaling per mis komt te vervallen. De leden willen de bestaande regeling: een tientje voor de doordeweekse diensten voor de aanwezige zangers, handhaven tot die groep over twee jaar zijn 50-jarig jubileum viert. De repetitieavond blijkt verzet te zijn naar de woensdagavond. Er zijn zeven heren benaderd om het koor uit te breiden. De voorzitter v.d. Plas treedt onder dankapplaus af. Tot opvolger wordt L. van Asselen gekozen. A. de Wit blijft secretaris, H. Hanegraaf penningmeester en Th. Abelen archivaris. Door de toename van het aantal leden is het niet noodzakelijk dat iedereen aanwezig is op zondagmorgen. Plan is om één keer in de maand op zaterdagavond te zingen, de dames nemen dan de zondagmorgen. Er blijkt ook in de Ontmoetingskerk te worden gezongen. Opgemerkt wordt dat volop meegepraat kan worden, maar dat pastores en kerkbestuur toch uiteindelijk de beslissingen nemen. Er wordt meer openheid beloofd. Gregoriaanse wisselgezangen blijven op het repertoire, er wordt een nieuwe mis ingestudeerd, evenals enkele motetten. Voor de kerst staat de Orgel-Messe voor gemengd koor van Haydn op het programma. Nu er meer leden zijn, hoeven met Kerstmis niet alle diensten door het gemengd koor te worden gezongen.

Over de hoogte van cadeaus bij jubilea wordt afgesproken dat men f 3 per lid krijgt met een maximum van f 100. In 1981 wordt nagedacht over een nieuwe opzet van het Ceciliafeest, maar de oudere garde hecht aan de traditie. Er wordt nog steeds zeer veel waarde gehecht aan de presentielijst, die wordt zeer nauwkeurig bijgehouden en elke vergadering gepresenteerd.

Vanaf januari 1982 wordt de contributie verhoogd tot f 4 per lid per maand. De dirigent vraagt de heren bewust en luisterend naar elkaar te zingen, tevens vooruitkijkend. De heer Van Creij wil een vrolijk nummer ingestudeerd zien voor feestjes e.d. Ook moet de dirigent tevoren aangeven welke partij iedereen moet zingen.

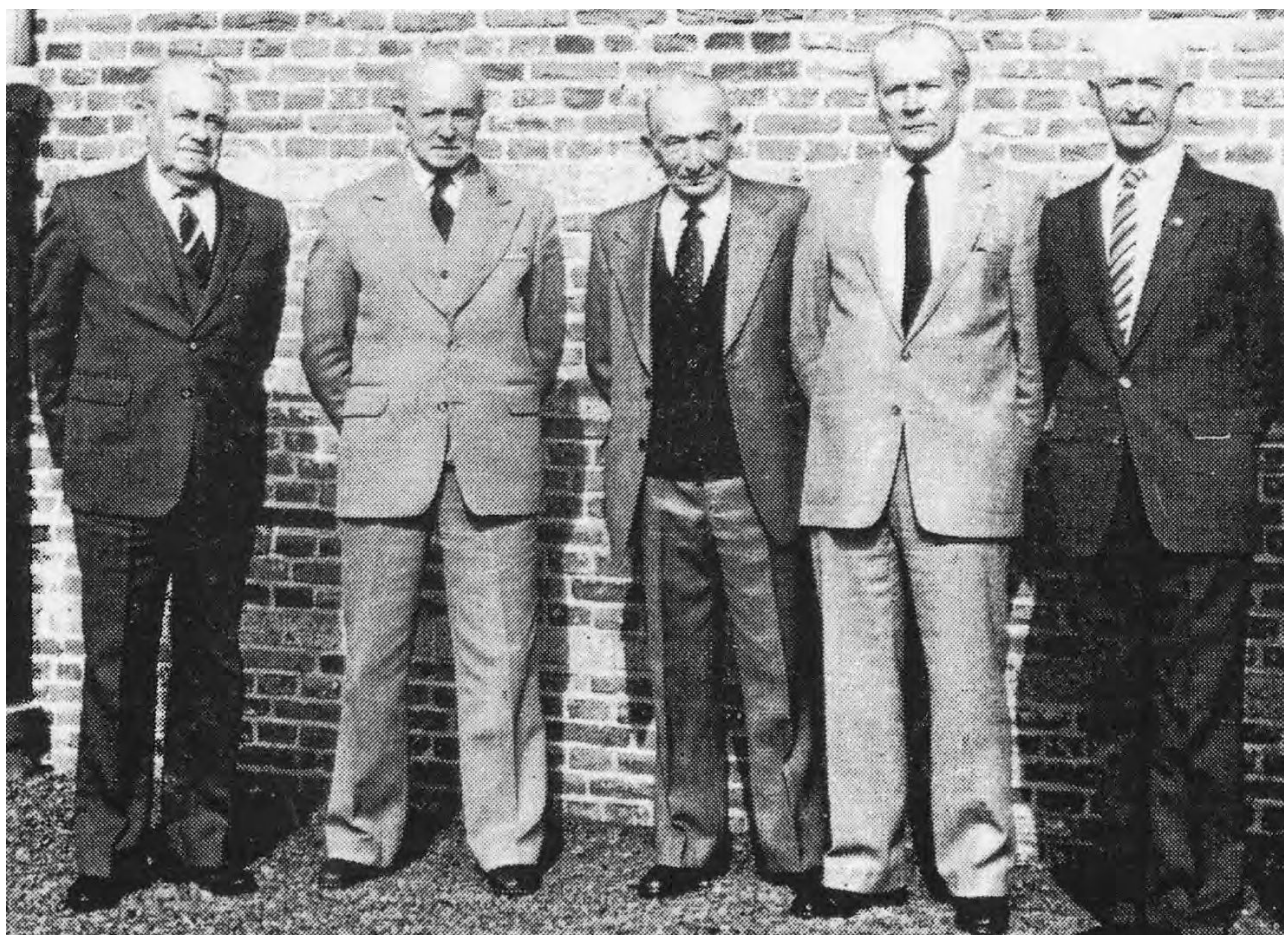
Een voorstel om een loterij te houden ten behoeve van de kas haalt het niet. Er moet bij het zingen meer op de punten, komma's en tekens gelet worden. Uitwisseling met het koor van Geffen ziet men niet zitten. Het afzakkertje wordt deze keer genomen in het Osje.

In september 1982 zijn er vier kandidaten voor het voorzitterschap. Twee trekken zich terug: Visser en Van Alebeek, in de eerste ronde zijn valse stemmen uitgebracht, in de tweede ronde krijgt Hack 9 stemmen, van Leeuwen krijgt 14 stemmen en wordt dus de nieuwe voorzitter. Het voorstel om in plaats van chocoladerepen geld terug te geven voor de overgebleven consumptiebonnen wordt verworpen. Men schrikt ervoor terug om in de Ontmoetingskerk te moeten zingen. Voorzitter Van Asselen is zanger, organist en dirigent.

In 1983 blijkt er geen organist meer te zijn. De heer Hanegraaf is tientallen jaren penningmeester geweest, maar stopt er nu toch mee. Hij krijgt als dank een fles wijn die hij meteen doorschuift naar Van Abelen, de archivaris. Dirigent Las is weg, men voelt er niets voor hem terug te vragen, het vertrouwen in hem is weg. Er is duidelijk wat aan de hand met dirigent Las en organist(?) mevrouw Van Loosveld. Er wordt voorgesteld om de heer De Vries weer te vragen, maar daar voelen de meeste leden niet voor. Men vindt wel dat men duidelijker achter het bestuur moet staan.

Er is een eind gekomen aan de vergoeding vanaf f.15 voor het zingen van een door-de-weekse mis. Toch blijft dat zingen geld kosten omdat je na het zingen toch een borreltje gaat drinken. De een wil bij het Ceciliafeest graag latijn zingen, de ander Nederlands. Een lid denkt dat er verschil wordt gemaakt: Ceelen krijgt twee gelezen missen, Vos en Van Gerven niet.

Het Ceciliafeest 1983 wordt, wat het eten betreft, een fiasco, ondanks de beloften van de de heer Van den Heuvel. Er is een vergadering geweest met het dameskoor, dirigenten, pastores. Dirigent van het herenkoor blijkt Albert v.d. Cammen, bij het dameskoor mevrouw Van

1983. 50 jaar lid van het koor vlnr.: Hein Hanegraaf-Jan de Laat-Driek Korsten-Janus van Nuland-Jo van Nuland

Veen. Op Goede Vrijdag zal gemengd worden gezongen, men wil bezien of dit op hoogtijdagen vaker kan. Pastor Ruijs vraagt om afwisseling in de gezangen.

V.d. Cammen wil met Kerstmis een Nederlands Kerstatorium zingen. In verband met het voetballen wil de heer Van de Wijst op dinsdag gaan repeteren, dit voorstel wordt afgewezen.

Wegens ziekte moet Theo van Abelen stoppen met zijn werk als archivaris. Hack en De Wit nemen het over. In 1984 accepteert het koor niet dat er een Woord- en Gebedsdienst zou zijn bij het Ceciliafeest. Zuster Alix, pastoraal assistente, is hierdoor pijnlijk getroffen. Er vindt een stemming plaats: 12 leden zijn voor een eucha-

ristieviering, 10 voor een gebedsdienst.

“Dat kan de pastoor gemakkelijk opbrengen, die ene keer per jaar,” zo vindt men.

Het bestuur is het niet eens met de meerderheid. De ene week zal gemengd worden gerepeteerd en de andere week dames- en herenkor apart. De voorzitter vraagt of hij voldoende functioneert. Men is tevreden over hem.

Jan de Laat en Driekske Korsten blijken in 1985 opgezegd te hebben, veertien dagen later zijn ze weer lid: “ze hadden geen aard in de kerkbanken.” Ze komen echter niet naar de repetitie, de vergadering aanvaardt dit met schroom. Bij het Ceciliafeest in 1985 zal pastoor Berkers de mis doen en zuster Alix zal preken.

De presentielijst van 1985 ziet er slecht uit. Ook wordt meer ondersteuning van de dames gevraagd voor de door-de-weekse uitvaarten en jubilea. Voortaan wordt gerepeteerd in de Mariaschool.

In oktober 1986 wordt afscheid genomen van de Zusters van Schijndel: het gemengd koor zingt.

In 1987 wordt Visser de nieuwe voorzitter, al doet hij het liever niet. De repetitieruimte verhuist opnieuw: in de pastorie wordt ruimte gevonden. Het Ceciliafeest komt er als volgt uit te zien: 2 uur mis, koffie met de dames, daarna borrel voor de heren alleen, 7 uur diner met de dames, feest met rustige muziek door twee zonen van Leo van der Plas.

Al op 28 oktober 1987 legt Visser onverwacht zijn voorzitterschap neer. Het blijft onduidelijk wat er aan de hand is. Als een koorlid komt te overlijden krijgt de familie f 75 voor bloemen of H. Missen. Broeders wordt na veel praten de nieuwe voorzitter. Een lid wil statuten en een huishoudelijk reglement.

Na het overlijden van Jacques Hack wordt Heijmans de nieuwe penningmeester. Janssens wil wel het Ceciliafeest organiseren, maar dan zonder vrouwen: hij komt dus niet in het feestcomité. De fooienpot wordt als drukmiddel gebruikt om meezingen door de week te stimuleren.

In 1989 vindt men half 11 te laat voor de zondagsmis. De contributie gaat naar f 12,50 per kwartaal. Het dameskoor was er niet blij mee dat het herenkoor zong bij de uitvaart van Driekske Korsten. Antwoord: de weduwe had hierom gevraagd. Het herenkoor krijgt één derde uit de fooienpot.

In oktober 1990 blijkt Hein Hanegraaf te zijn overleden, na 57 jaar lid te zijn geweest! Er zijn 5 nieuwe leden, dank zij een ledenwerfactie. De meningen zijn verdeeld over woord- en gebedsvieringen, Waarom kunnen er geen woord- en communievieringen gedaan worden? Waarom draagt de voorganger geen liturgische kleding? Een koor blijft hard nodig. De dirigent zal voortaan met een handgebaar aangeven wanneer de zangers moeten gaan zitten of opstaan. Waarom

is de vergadering van het koor altijd in november, wordt gevraagd. Het antwoord is vooruitstrevend en duidelijk: dat is altijd de gewoonte geweest. De heer Van Asten zal nadenken over een huishoudelijk reglement.

Onder leiding van Van der Cammen is er ook veel aandacht voor studiebijeenkomsten. In 1991 regelt hij zelfs een zangpedagoog.

Het Ceciliafeest vindt in deze jaren plaats in café D'n Beer.

Al in 1993 praat men over de viering van het 175-jarig bestaan in 1999.

In 1994 is er voor het eerst sprake van een Lambertusdag. De muziekmap wordt te dik. Antwoord secretaris: dan moeten de spullen ook ingeleverd worden! Er worden te vaak psalmen gezongen, zo vindt een van de leden. Dat moet, zegt de dirigent: we moeten ons aanpassen aan de dienst. Ook de fooienpot komt weer aan de orde, die blijft in beheer van het gelegenheidskoor. Men wil variatie bij de woord- en gebedsdiensten. Ook hier: aanpassen aan de dienst, zegt de dirigent.

In 1994 wordt medewerking verleend aan de kerstmarkt van de KOM. In 1996 is een optreden in De Bron. Het Ceciliafeest in 1995 start met een mis, daarna de bus in. Voor eten wordt gezorgd. Voorzitter blijkt hier al enkele jaren Theo van Haaster. Er blijkt toch wel voortdurend gesproken te worden over apart zingen of met het gemengd koor. Van der Cammen en Jan Dijk worden voortdurend samen genoemd als dirigent en organist. Men doet in 1996 niet mee met de kerstsamenzang, de kerstmarkt en een kerstconcert in De Bron, het wordt te veel. De contributie wordt sinds enkele jaren via een kwitantie geïnd, zelfs via automatische betaling.

In 1997 wordt gesproken over stemmige kleding: liefst donker. Organist Jan Dijk neemt afscheid na 14 jaar! De opkomst is rond 60% bij diensten en bij de repetities. Bij verhindering hoort men af te melden, maar dat gebeurt niet altijd.

In 1998 is de heer Van Winkel de nieuwe organist. Men heeft last van teveel wierook, daarover

In 2007 waren drie leden 25 jaar bij het koor, vlnr: Jan Dielissen-Theo van de Wijst en Jos van Leeuwen

is gesproken met pastoor Schepers. De heer Winkel wil minder gecopiëerd zien, de muziek moet maar gekocht worden. Tien minuten voor aanvang van de dienst stopt men voortaan met inzingen, zodat de mensen zich in stilte kunnen voorbereiden.

Heijmans blijft penningmeester. Er zijn weer geen nieuwe kandidaten. In 1999 stelt het kerkbestuur minder geld beschikbaar in verband met teruglopende inkomsten. De leden tonen begrip en gaan f 10 meer betalen voor de pot. Het is weer te rumoerig voor de diensten. Ook tijdens de repetitie is het onrustig. Niemand weet waar de oude mevrouw uit de eerste bank gebleven is. Als eerste krijgen de bassen de vredeswens, pas daarna de tenoren. De reden is niet bekend. Van der Cammen wil dat de secretaris een jaarverslag gaat maken.

Er is in 1999 een cd gemaakt, maar die mag in verband met de rechten niet verkocht worden. Ook zijn de opnamen slecht. In 2000 is f 2877 in kas en er is een batig saldo van f 145. Voorzitter Van Haaster treedt af en Broeders wordt zijn opvolger. Dielissen wil dat er ook op Mariaoord

gezongen wordt, als men daarom vraagt. Men is op zoek naar een nieuwe organist.

In 2001 is mevrouw Groenewoud tijdelijk de vervangster van Van der Cammen, die een operatie heeft ondergaan. Heijmans stopt in 2001 als penningmeester, hij was het 13 jaar. Duffhues volgt hem op. Er zijn diverse keren ledenwerfacties geweest. Liesbeth Groenewoud krijgt tekst en uitleg waarom het moeilijk is samen te zingen met het dameskoor. Dielissen wil een kerkdeurcollecte in plaats van contributie. De geestelijken krijgen toch ook geld?

In 2002 neemt Van der Cammen afscheid. Hij krijgt voor f 50 cadeaubonnen. De contributie wordt vastgesteld op f 24 per jaar. Het klikt goed tussen de heren en de dirigent, de enige vrouw in het gezelschap. Ze probeert opnieuw een gemengd koor voor hoogtijdagen, maar gezien de ervaring is men er nog steeds niet voor. Het jaarverslag wordt door de voorzitter gemaakt en voorgelezen. Jan Rijnders wil koorleden die stoppen, erelid maken. Twee leden bedanken om uiteenlopende redenen. Er is een brief van diaken Jan Renders over samenvoe-

ging van de drie parochies. Het herenkoor wil zijn eigenheid behouden. De dirigente ziet af van een gemengd koor. De organist is nu de heer Van Becht. Hij probeert het orgel beneden zachter te laten spelen. De vrouwen van ex-koorleden worden op het Ceciliafeest na een kopje koffie weggestuurd.

“Daar kunnen we niet op ingaan, dan is het einde zoek!” zo blijkt de mening.

In 2004 gaat men zingen op Mariaoord, in de Lukaskerk en de Bernadette-Laurentiuskerk. De dirigente en de leden zijn zeer tevreden over elkaar. De heer Dekeling neemt tijdelijk het penningmeesterschap van Duffhues over.

2006 was een bewogen jaar: het afscheid van Jan Schepers is goed gegaan met drie koren. De Heemkundekring dankt het herenkoor voor het mooie zingen bij het feest van de heemkundena-

ren. Van de Wijst is de enige die het Thais eten niet lekker vond.

In 2007 is de vergoeding per koorlid gestegen van 5 naar 15 euro per jaar. Vanaf 2006 vinden de vergaderingen in het begin van het jaar plaats en niet meer op het eind. Secretaris De Wit functioneert al vanaf 12 september 1977. Mario Veldpape is organist. Er wordt nu ook Roemeens gezongen.

De schaal met hosties wordt voortaan aan elkaar doorgegeven, de communie wordt dus niet uitgedeeld. Bij de Vredeswens geven de leden alleen de buurman een hand.

In 2008 verlaat Groenewoud het koor. Zij zoekt een nieuwe uitdaging, het koor doet goed zijn best, maar heeft toch wat minder kwaliteit gekregen. Er wordt geklaagd over te grote drukte in de sacristie, maar dat kan niet van het koor

Het Lambertuskoor van nu. Voorste rij vlnr: Jan Heerkens-Ad de Wit-Thijs van Malsen-Theo van der Wijst-Grad van Pinxteren-organist Leonard Vrielink. Middelste rij: Wil Smulders-Martien van Gerven-Harrie Dekeling-Piet Feimann-Ad de Jong. Achterste rij: Theo Abeelen- dirigent Jan Pos- Leo van der Plas-Jan Dielissen - Chris Korsten -Theo van Haaster-Antoon Werts-Dré Broeders. Niet op de foto: Piet Steenbekkers en Jos van Leeuwen

De zandverstuiving: Rosmalen op z'n best!

Gerrit Mol

Een sfeervol plaatje van de huidige zandverstuiving

Ton Verstappen en Tien van der Doelen, twee authentieke Rosmalenaren, maar ook echte Maliskampers, nodigden ons half december uit voor een wandeling door de zandverstuiving, het gebied achter het Wiel van Armando. Toen ik zo'n dertig jaar geleden naar Rosmalen verhuisde, waren onze kinderen meteen zeer gecharmeerd van deze enorme zandbak. Wat een speel-terrein! Later ontdekte ik dat heel wat meer Rosmalense gezinnen dit overblijfsel van een armoedig Rosmalens bestaan kenden en gebruikten. Wat ik echter niet wist, maar van Ton en Tien te horen kreeg, was dat dit stukje Rosmalen een eigen geschiedenis kent. Zij wisten mij te vertellen dat bewoners ten zuiden van het spoor via de zandverstuiving naar Maliskamp liepen. Zogauw ze het zand overgestoken waren, kwa-

men ze in een bosgebiedje dat een hoge rug liet zien, waar hun pad zich vervolgde.

Ton Verstappen, die aan de Graafsebaan woonde, kan zich herinneren dat, als de Beerse Maas volliep, ook de grondwaterstand in hun omgeving hoger werd. Er liep dan in de omgeving van de zandverstuiving laaggelegen weiland onder water, waar de jeugd in een strenge winter volop schaatsplezier had. Zo'n laaggelegen weilag tegenover Oude Baan 66.

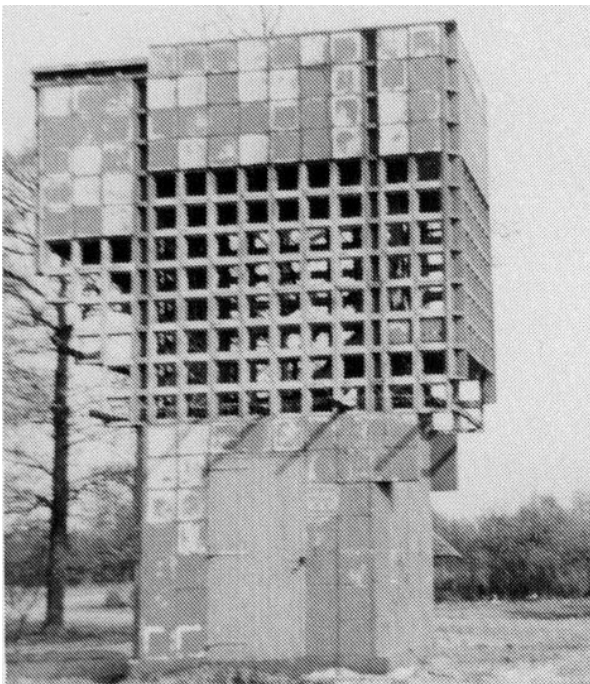
Overigens heette het gebied langs de zandverstuiving toen nog Kattenbosch. Later werd die naam over de spoorlijn heen geschoven. Opmerkelijk!

In de Tweede Wereldoorlog werd de zandverstuiving druk gebruikt voor militaire doeleinden. De jeugd van Maliskamp heeft daar later veel

gespeeld met achtergebleven wapens en munitie. Tien en Ton denken daar met veel plezier, maar nu ook met veel schrik aan terug! De zandverstuiving was voor hen een waar speelparadijs, zeker ook met de speeltuin van Verstappen dicht in de buurt.

Mijn gesprekspartners tonen de restanten van de toren van de Bescherming Bevolking die aan de huidige Heiweg stond. Een dergelijke toren is nu nog goed te zien bij Sluis Sint-Andries bij Rossum. Als het weer het toelaat, moet u daar maar eens naar toe fietsen en de foto die bij dit artikel staat, meenemen. Deze toren is waarschijnlijk gebouwd als uitkijk- en communicatietoren in de tijd van de Koude Oorlog. De toren doet erg open aan, misschien om de druk van mogelijke ontploffingen beter te kunnen weerstaan. Later werd de toren in gebruik genomen door de Dienst Bescherming Bevolking. Wellicht dat het kleine deel van de toren dat afgesloten is, gebruikt werd door de manschappen, die vanuit het gebouw werkten.

Inmiddels hebben we al veel navraag gedaan

De uitkijk- en communicatietoren die in de volksmond de "BB-toren" werd genoemd

naar bouw, gebruik en sloop van deze toren. Verschillende Rosmalenaren graven daarvoor momenteel in hun herinnering. Omdat de BB wellicht een bovengemeentelijke organisatie was, is het archief van deze toren niet gemakkelijk op te sporen. Vandaar ook een oproep: wie kan zich van deze toren nog een en ander herinneren? Meld u zich bij de Heemkundekring! Misschien dat onze eigen Heemkundekring, eventueel in overleg met de gemeente, de fundering van de toren nog eens kan blootleggen. Het zou een bijdrage leveren aan een unieke periode in de Nederlandse geschiedenis: de tijd van de koude oorlog, toen de BB immers een duidelijke functie had.

De zandverstuiving werd in de vijftiger jaren en wellicht ook later gebruikt als oefenterrein voor de genietroepen uit Vught. Heel wat chauffeurs konden hier hun crosscapaciteiten uitproberen: oefenen in ruw-, ruig-, onverhard-terrein-rijden. Wie goed kijkt in de zandverstuiving, kan zien dat er ook een vennetje was in deze zandbak. Er groeien op die plek nog altijd biezen, wat duidt

Er zijn nog enkele resten van de torenfundering te vinden

op een vochtige ondergrond. Tien en Ton herinneren zich die plek nog heel goed.

Ook de plek waar zich een deel van het drama rond Kien Rombouts afspeelde, is duidelijk gemarkeerd. Deze zestienjarige jongen werd in de negentiger jaren van de vorige eeuw ergens in

Holland vermoord en in de zandverstuiving begraven en pas na zeer lange tijd gevonden. Een steen met inscriptie herinnert aan die droevige gebeurtenis die heel Rosmalen schokte.

De zandverstuiving was tot in de zestiger jaren veel groter en kende veel meer hoogteverschil dan nu. Veel zand werd afgevoerd naar wijk en stadion De Vliert en naar Orthen voor het ophogen daar ten behoeve van woningbouw.. Nog later sneed de Rodenborchweg dwars door de zandverstuiving. Voor mij nog steeds onbegrijpelijk dat dit mogelijk was. Evenals de plaatsing van het overigens mooie Wiel van Armando op die plek. Zeg nou zelf: dat beeld zou op De Driesprong toch veel beter tot zijn recht zijn gekomen?

De zandverstuiving is een mooi restant van het oude zanddorp Rosmalen. Mijmerend en de bekende foto (onder) van watersnoodvluchtelingen voor ogen is het goed toeven hier. Tien en Ton: bedankt. Wellicht dat dit verhaal ook andere Maliskampers en Rosmalenaren aanzet tot het vertellen van hun herinneringen!

Vluchtelingen in de buurt van de zandverstuiving tijdens overstromingen in 1876

Werkgroep Ondersteuning Genealogie en Heraldiek

Na een 'rustperiode' van ruim drie jaren nemen we, nog voorzichtig, de vertrouwde draad 'Rosmalla' weer op.

We herstarten hier met de op 3 november 1998 begonnen WOGH en schenken bijzondere aandacht aan een nog steeds actieve (te Geldrop woonachtige) bij velen welbekende oud-Rosmalenaar Ad Hermens.

Martien Veekens

Ad Hermens

Ad Hermens werd te Rosmalen geboren op 20 juni 1932 (Stationsstraat G 32). Zijn ouderlijk huis was het stationskoffiehuis, café Juliana.

Zijn vader, Toontje de smid, was hoof- en kachelsmid. Het café had een toneelzaal. Verder was er in het pand nog een ijzerwinkel en een hulppostkantoor in ondergebracht.

De lagere school volgde Ad op de jongensschool *Sint-Joseph* te Rosmalen. Toen tijdens de oorlogsjaren scholen werden gevorderd voor de huisvesting van soldaten, kreeg Ad ook vaak lessen in de toneelzaal van zijn ouders.

Van 1946 tot 1950 genoot hij een seminaire studie (gymnasium A) op het internaat *Sparrendaal* in Vught.

Van 1951 tot 1954 was hij te vinden op de Eindhovense Radioschool. Hij ontwikkelde een sterke belangstelling voor de elektronica en volgde van 1956 tot 1958 (na het vervullen van zijn militaire dienstplicht) een opleiding op de Middelebare Technische Radioschool *Rens en Rens* in Hilversum. Vanaf 1959 was Ad werkzaam bij de *N.V. Philips* en betrokken bij de ontwikkeling van televisie-camerabuizen. Daar maakte hij de eerste kleurentuitzending mee. De laatste twintig

jaar was hij belast met het archief van *Philips Pensioenfondsen* en ging in 1992 met de VUT. Zijn lang gekoesterde hobby, de geschiedenis van W.O. II in het Brabantse, kreeg ondermeer zijn beslag in zijn alom goed ontvangen publicaties:

Rosmalen in de vuurlinie 1944-1945 (1994), Vliegkamp in de Pan-bossen, 22 juni 1943 (2000),

Luchtaanvallen op Eindhoven en Philips 1940-1945(2002),

Luchtoorlog boven Rosmalen 1940-1945 (2004).

Ook in 'Rosmalla' verschenen diverse artikelen van zijn hand, te weten:

Wie was Norman Wade? (7e jrg. nr.3 pag.15-19),

Toontje de Smid en Café Juliana (11e jrg. nr.3 pag.3-22, 27-37),

Herinneringen aan mijn jeugd in Rosmalen (14e jrg. nr.3 pag.37-41),

Dochter Jana Jansen dankt de redders van haar vader (16e jrg. nr.2 pag.15-20).

De Tweede Wereldoorlog sprak in zijn kinderjaren al sterk tot zijn verbeelding. Nauwelijks tien jaar oud begon hij alles op te schrijven wat er gedurende de oorlog gebeurde. Zijn dagboek werd de basis voor zijn hiervoor genoemde artikelen en boekwerken.

Nog steeds weet Ad vol enthousiasme te vertellen over hetgeen hij in die oorlogsjaren heeft beleefd. Degenen die al eens de module 'Rosmalen' binnen de cursus Boschlogie volgden of gaan volgen kunnen dat sowieso bevestigen. In zijn power-point-lezing 'Rosmalen gedurende de Tweede Wereldoorlog, de Bezetting en de Bevrijding' laat hij uniek materiaal (lieft 170 afbeeldingen) zien, hetgeen nog aantrekkelijker wordt gemaakt door zijn boeiende explicatie. Temeer een overweging tot deelname aan deze Boschlogie-cursus waard.

Kwartierstaten van bekende Rosmalenaren-23

16. Joannes Hermens * St.Agatha, 10-04-1796 + St.Agatha, 07-07-1826 zoon van Joannes Hermens / Joanna Aerts x Cuijk/St.A., 09-05-1819	18. Arnoldus Maas * St.Anthonis, 08-07-1791 + Wanroij, 12-02-1830 zoon van Arnoldus Maas / Anna Adams x Wanroij, 04-05-1816	20. Joannes Vink * Rosmalen, 31-01-1791 + Rosmalen, 16-03-1843 zoon van Gerardus Vink / Josina Verhoijzen x Rosmalen, 31-10-1819	22. Joannes Coppens * Rosmalen, 20-09-1790 + Rosmalen, 14-06-1869 zoon van Johannes Coppens / Willemina J. van Overbeek x Rosmalen, 20-02-1814 (5)	24. Gerardus van Herpen * Heesch, 04-08-1773 +Heesch, 10-12-1826 zoon van Henricus van Herpen / Cornelia Ant. v Ravensteijn x Heesch, 20-11-1796	26. Joannes A. de Louw * Heesch, 11-01-1787 + Heesch, 15-02-1830 zoon van Arnoldus de Louw / Christiana C. Godschalxs x Heesch, 23-07-1810	28. Franciscus van Horen * Oss, 18-09-1757 + voor 1861 zoon van Wilhelmus van Horen / Ida van de Goor x Oss, 26-10-1820	30. Wilhelmus van Uden * Oss, 09-02-1803 + Heesch, 24-03-1875 zoon van Franciscus G. van Uden / Adriana v.d. Goor x Oss, 17-05-1828
17. Gertruij v.d. Heijden * Wamel, 21-02-1795 + na 1850 dochter van Gerardus v.d. Heijden / Maria v.d. Heuvel	19. Gertruij Ambrosius * Wanroij, 18-10-1790 + Wanroij, 10-10-1830 dochter van Andries Peter Ambrosius / Maria Jans	21. Catharina Westerlaken * Berlicum, 17-02-1797 + na 1864 dochter van Hermanus G. Westerlaken / Adriana P. van Doorn	23. Elizabetha v.d. Doelen * Rosmalen, 04-11-1792 + voor 1852 dochter van Joannes v.d. Doelen / Catharina Strik	25. Ida Antoni Broekhoeck * Heesch, 16-07-1774 + voor/na 1826 dochter van Antonius G. Broeckhoeck / Henrica Joes van Schaik	27. Maria Petri de Laat * Heesch, 31-12-1780 + Heesch, 28-03-1824 dochter van Petrus de Laat / Anna Maria F van Hoeck	29. Elizabeth Govers * Oss, 19-03-1788 + Oss, 12-05-1830 dochter van Joannes P. Govers / Anna Maria J. Buuts	31. Adriana van Gestel * Helvoirt, 27-08-1804 + Heesch, 25-04-1893 dochter van Cornelis van Gestel / Aldegonda van Grinsven
8. Antoon Hermens * St.Agatha, 10-08-1821 + St.Agatha, 22-10-1894 x Mill en St.H.	9. Anna Maas * Wanroij, 03-02-1817 + Cuijk/St.A., 17-12-1871 12-04-1850	10. Gerardus Vink * Rosmalen, 06-11- 1820 + Rosmalen, 15-06-1902 x Rosmalen	11. Wilhelmina Coppens * Rosmalen, 18-01-1819 + Rosmalen, 18-10-1879 24-07-1852	12. Joannes van Herpen * Heesch, 05-07-1810 + Heesch, 01-12-1889 x Heesch	13. Anna Maria de Louw * Heesch, 29-01-1815 + Heesch, 21-09-1860 04-10-1851	14. Lambertus van Hoorn * Oss, 21-11-1825 + Heesch, 04-04-1888 x Heesch	15. Francisca van Uden * Heesch, 15-03-1833 + Heesch, 30-12-1917 11-05-1861
4. Gerardus Hermens * Mill en St.H., 4 februari 1857 + Rosmalen, 28 februari 1944 x Rosmalen		5. Elizabeth Vink * Rosmalen, 21 juni 1853 + Rosmalen, 19 februari 1929 16 mei 1881		6. Adrianus van Herpen * Heesch, 23-01-1859 + Heesch, 29-06-1931 x Heesch		7. Elisabeth van Hoorn * Heesch, 14-12-1862 + Heesch, 21-01-1911 25 januari 1884	
2. Antonis Hermens * Rosmalen, 15 september 1885 + Rosmalen, 3 maart 1969 x Heesch				3. Anna Maria van Herpen * Heesch, 12 mei 1887 + Rosmalen, 27 september 1969 6 oktober 1927			
ADRIANUS GERARDUS CORNELIS HERMENS * Rosmalen, 20 juni 1932							

Rusmollese Portretten (1): Grè van der Sterren

Rusmollese portretten

Niets zo mooi als het lezen van verhalen over en door echte Rosmalenaren over “ons eigen durpke.” Het lijkt de redactie van Rosmalla dan ook een leuk plan om in ons blad een serie te beginnen waarin Rosmalenaren vertellen over hun eigen leven, nu en vroeger. Dat idee is niet nieuw: zo’n jaar of vijf, zes geleden nam de heemkundekring het initiatief om een serie interviews af te nemen en die te publiceren in het toenmalige Rosmalens Nieuwsblad, en later in de Bossche Omroep. Ria Beekers-Pennings, Marijke van der Leest-Pennings, Zus van de Plas-van Zuylén, Ger Vugs en Peter der Kinderen gingen aan de slag. Zij allen gaven Rosmalla toestemming om de serie opnieuw uit te brengen. Via ons blad worden ze dan in alle eeuwigheid bewaard!

U houdt er natuurlijk bij het lezen wel rekening mee dat sommige gebeurtenissen wel gerelateerd zijn aan de tijd waarin de gesprekken plaatsvonden!

De redactie

Je komt zijn naam vaak tegen: Grè van der Sterren. Maar wie is Grè nou eigenlijk? Aan de werkgroep Interviews van de Heemkundekring Rosmalen vertelde Grè zijn levensverhaal.

Grè werd geboren op 30 mei 1946. Hij is de jongste zoon van Harrie van der Sterren uit Den Bosch en Riek Venrooy uit Nuland. Toen Harrie en Riek trouwden, zijn ze aan de Graafsebaan gaan wonen. Daarna verhuisden ze naar de Dorpsstraat bij van Gerven (Jaanneske Tuf).

Daarna naar de Kerkenhoek, vlakbij de oude meisjesschool. Uiteindelijk zijn ze verhuisd naar de Bergt nummer G189c.

Dit was een huurkoopwoning en de huur was fl.1,41 per week. En dat was heel wat in die tijd.

Harrie en Riek kregen vijftien kinderen: tien jonges en vijf kènder (zo werden de meisjes genoemd). Twee kinderen zijn bij de geboorte overleden. De namen van de kinderen zijn: Lucia, Henk, Iny, Jos, Hetty, Wim, Joop, Truus, Rien, Hans, Ben, Theo en Grè.

Grè haalt het trouwboekje van zijn ouders tevoorschijn en laat zien dat er maar 13 kinderen bijgeschreven konden worden. Meer plaats was er niet voor. De andere twee kinderen, waaronder hijzelf, werden op de binnenkant van de kaft vermeld.

Grè vertelt dat zij toch wel in een apart huisje woonden: “Het huis was niet groot. We sliepen soms met 7 personen op een kamer. Maar wat heel uniek was: wij zijn in feite 3 keer verhuisd. Eerst de Bergt G189c, toen Fort Alexanderstraat 33 en daarna Nieuwstraat 55. De verhuizing had weinig voeten in aarde, want we bleven in hetzelfde huis wonen, alleen veranderde iedere keer het adres.”

Grè haalt enkele voorvallen uit zijn jeugd op, waar hij leuke herinneringen aan heeft.

“We hebben drie of misschien wel meer kerkkauwen (Tjannen) gehad. Eén was een fraaie: die haalde van alles weg. Zoals bij onze burens, dan vloog hij in de slaapkamer van de buurmeisjes en roofde kettinkjes en ringen. Dat vonden ze niet zo leuk. We hadden in de oorlog ook nog een andere Tjan (heb ik van horen vertellen!). Als er luchtalarm was, liep hij als eerste voorop om de schuilkelder in te gaan.

Onze Joop had er ook één, die een beetje kon praten. Op een keer kwam Cor van de Berg, de kolenboer langs. De tjan zat op het dak en riep Héééé. Cor vroeg aan ons moeke: “Drieka, riep-

te iets?”. Ons moeke wist van niks, maar de Tjan maakte een geluid van hêhêhê, alsof hij hem uitlechte. Toen zag Cor dat het een vogel was die hem voor de gek hield en riep: ” Bende gè dè verekkles ding!”.

Dat die tijd niet met al teveel luxe gepaard ging, blijkt uit het volgende voorval. Gré:

“In 1953 lag ons moeke in het ziekenhuis en ik mocht met Kerstmis mee gaan kijken. Ons moeke bewaarde altijd wel iets voor mij. Zo had zij een versnapering gekregen, het was een soort cakeje met een papiertje eronder. Daarin was, vanwege de kerst, een klein kaarsje gestoken. Ik had dat nog nooit gezien, maar unne snoepert als ik was, at ik het meteen op. Moeke zei:

“Heb je het nou al op? Maar wat hedde met het kaarsje gedaan?” Ik antwoordde dat ik alles op had, behalve dat “touwtje”, dat lustte ik niet! ”

Op de Bergt hadden ze de vrijheid om te spelen. Dat het daarbij ook wel eens mis kon gaan, blijkt uit het volgende verhaal:

“Wij speelden altijd in de tuin of omgeving. Zo ook een keer toen we met wat vriendjes aan het spelen waren bij de witzandkuil (een gat voor de dijkophoging en voor huizenbouw waar nu café De Bergen is). Het was omstreeks 1956. Ik vond een blikje. We zochten iets om water in te doen, dus dat kwam goed van pas. Ik was er flink op aan het slaan om het deksel eraf te krijgen. Broer Theo, die een beetje Duits kon, kwam erbij staan en las “pansterfaust” en zei dat we eraf moesten blijven. Hij nam het blikje mee achter op zijn fiets en ging naar politieagent Verstappen in de Weidestraat. Die zei tegen Theo: “Breng maar gauw terug dat ding, dat is levensgevaarlijk!”. Theo zei: “Dat doe ik niet, want straks ontploft dat ding op mijn fiets. Ik laat het hier.” Hij liet het blikje bij Verstappen achter en hoe die er vanaf is gekomen, weet niemand.”

“Zo waren wij ook eens met ’n paar kinderen van ons achter op ’t land aan ’t spelen. We waren met stenen aan het gooien op een teil die op z’n kant stond, met onze Rien die erachter zat.

Hij riep op zeker moment “ophouwe!”, maar ik had dat niet gehoord en gooide lekker door. Hij kwam er achteruit met de gedachte dat wij waren gestopt, DUS NIE!!

Ik gooide en normaal raakte ik de teil ook al niet, toen ook niet. Recht op z’n oog en hij maar janke: m’n oog ligt eruit , m’n oog ligt eruit. Dat viel achteraf wel mee!”

Nog meer herinneringen borrelen op bij Gré, die hij heeft gehoord van zijn broers:

-Aardappels rapen bij Nol van Beurden (Mien Maties) en mee-eten.

-Ons uitje: naar opoe toe in Nuland, of naar Den Bosch een of twee keer per jaar.

-Politieagent d’n Brok met lijmtakken aan z’n voeten: “onze Henk die ving wel eens vogeltjes wat toen ook al niet mocht en als er dan gecontroleerd werd door politie dan kon zoiets gebeuren. Maar d’n Brok had niets gemerkt.

-De step die ieder jaar werd opgeknapt en met sinterklaas opnieuw cadeau gegeven aan degene die de stepleeftijd had bereikt. Maar dan werd er door de vorige eigenaar wel gehuild, want die was zijn step kwijt!

-Vleeswaren die opgegeten waren als er iemand van ons uit was geweest en de volgende morgen niets op je brood hebben.”

Gré verhaalt dat het bij hun thuis altijd de zoete inval was. De koffie stond altijd klaar en iedereen kon altijd mee-eten, behalve als zijn vader aan het snuffelen ging:

“Vader was een man die ‘s avonds voor het naar bed gaan, graag nog iets at en dus daarom rond ging snuffelen of er iets te eten was. Zo pikte hij af en toe wel eens een gehaktbal uit de pan, die al klaar stond voor de dag erop. Met het gevolg dat er de volgende dag eentje tekort was.

In die tijd hadden wij konijnen thuis en daar werden aardappelbollen voor gemaakt. Een van m’n broers, die wist, dat de pan met gehaktballen nooit veilig voor mijn vader was, had toen een pan met van die bollen gemaakt en er een laagje gehakt om gedaan. Je kunt al raden wat er

toen gebeurd is. Zo'n grapje kon mijn vader wel waarderen: " Verrekkelingen " zei hij met een glimlach op z'n gezicht."

Over zijn loopbaan vertelt Gré: "Vader was schilder en 7 van zijn zoons zijn ook schilder geworden. Ik mocht geen schilder worden, want dat waren er al genoeg thuis. Automonteur leek me dus wel wat. Ik ging naar de LTS in Den Bosch, maar het bloed kroop toch waar het niet gaan kon. Ik wilde alsnog huisschilder worden. Toen ik 14 jaar werd, ben ik als schilder bij Gebroeders van der Plas gaan werken en daarna bij nog wat andere bedrijven."

Vanwege rugklachten heeft hij in de bouw met schilderen moeten stoppen. Als schilder is hij toen bij de Weenergroep begonnen. Daar is hij 7 jaar geweest. Op basisschool Den Hogen Hof, wat later de Vlieger werd, is hij nog 3,5 jaar

conciërge geweest.

Als schilder heeft hij vaak met zijn broers samengewerkt en tijd voor een geintje was er altijd:

"Ik was een keer met m'n broers Theo en Joop een oud herenhuis aan het schilderen. Vroeger deed het verhaal de rondte, dat je bij oude huizen goed op moest passen. De mensen verstopten overal hun geld of waardevolle spullen. Zo kon het wel eens gebeuren dat er achter de plinten of soms onder een vloer iets van waarde gevonden werd. Daar waren wij natuurlijk ook altijd alert op. Op een keer riep onze Theo dat er een kistje was gevonden. Onze Joop en ik er op af, want we waren erg nieuwsgierig. We maakten het kistje open. Onderin lag een briefje met de tekst: "Joop en Gré, doorwerken!"

Dat ze thuis ook geintjes uithaalden, hoeft niet te worden gezegd, want de familie van der Ster-

*Familiefeest bij familie van der Sterren vlnr. Achter: Wim - Theo - Gré - Ben - Iny - Lucia en Henk
Voor: Rien - Joop - Truus - Hetty - Moeke - Vader - Hans en Jos*

ren hield van lachen. Gré: "Omdat er bij ons thuis zoveel schilders waren, was bijvoorbeeld het buitenwerk in een uur geschilderd. We hadden soms zelf ramen en deuren tekort, want zo groot was het huisje natuurlijk niet. Op een dag had onze Jos op verzoek van moeke de w.c. geverfd. Toen hij klaar was, moest ze komen kijken. "Wat vinde ervan?" vroeg Jos. "Oh, wat netjes!" zei moeke. Even later riep Jos weer: 'Vind'ut zo nog mooier?' zei hij. Ze riep weer ooh, maar toen van de schrik: hij had overal bruine stippen op gezet! Natuurlijk werd de w.c. weer overgeverfd, maar een geintje moest bij ons thuis kunnen."

Velen in Gré's familie zijn muzikaal. "Vroeger speelden onze Jos, Wim, Joop, Theo en Hans mondharmonica. Henk speelde mandoline en Ben en ik speelden gitaar. Onze broer Rien was een zeer goede zanger en dichter. Die muzikale inslag kwam toch wel van moeder die zelf ook mooi kon zingen. In haar familie waren verschillende (bekende) muzikanten."

Gré is getrouwd met Thera van Herpen. Zij hebben elkaar leren kennen bij toneelgezelschap Levensvreugd met de revue "Wie hà dè oit gedocht". In 1968 zijn ze voor de wet getrouwd en in 1969 trouwden ze voor de kerk. Ze hebben

twee zoons: Maurice en Geo. Thera heeft ook altijd veel van muziek gehouden. In haar tienerjaren vormde ze samen met Toos Heymans een duo. Ze hebben met verschillende songfestivals meegedaan en hebben opgetreden in plaatsen in de omgeving. Een muzikaal echtpaar dus!

Ze hebben ook samen een cd gemaakt. Deze cd is gemaakt naar aanleiding van de twee gedichtenbundels die broer Rien maakte. Het gedicht "Het mussenpaar" zette Gré destijds op muziek. Rien was verrast. Op zijn verzoek is Gré verder gegaan met het op muziek zetten van de gedichten, van zijn inmiddels overleden broer. Gré, Thera en familie hebben hier aan meegewerkt. De opbrengst van de cd kwam volledig ten goede aan het Dierentehuis in Den Bosch.

De titel luidt: "Umkèke met de voeten op de stoof".

Gré laat ons er een paar liedjes van horen en we zijn gelijk verkocht. Mooie, gevoelige liedjes in het dialect, gezongen door Gré en Thera. Het is een hommage aan Rien, waar Gré heel veel bewondering en respect voor had. Volgens Gré zei Rien vlak voor zijn dood (hij heeft alle liedjes nog gehoord):

"Zo gaat het nou altijd: na je dood wordt je pas erkend!"

Illustratie uit de gedichtenbundel "Umkèke" van Rien van der Sterren

Voor u gehoord 51

Harry Coppens

Geransiebewijs

Of d'n duvel er mee speulde. Al jaore hà dè trouwbuukske achter de zakdoeke in de groote kleerkast op de slaapkamer geleege.

Hij hà dè ding wel duzend keer in z'n haand gehad en nouw waar 't spoorloos. Nerreges te vèine. Getergd riep ie nor beneeje: Riet, weette gè waar ons trouwbuukske li?

Antwoord út de keuke: "Bè de geransiebewijze"

Het dorpje

Het dorpje bestond
Het dorpje bestaat
uit: goeie morgen,
uit: begrip
en uit, te zorgen
dat het dorpje
dorpje bleef.

Het dorpje bestaat
door samen te leven,
te delen
en te geven,
maar het dorpje
is niet te geef.

Het dorpje bestaat.
Iedere morgen
kust de zon
zijn grond'
tot de grote stad
zijn gronden vindt;
het wordt goeie nacht,
het dorpje bestond.

Koffie vur t visse

De olling week hattiej d'r nor utgekeeke.;
zondaggemerge lekker visse! De week kos niej

gauw genug um. Eindelek waar 't dan zò wijd.
Heel vruug in de merrege wier tiej wakker
(geslape hattiej bekant niej), schoof heel ver-
zichtig, um z'n Kaat niej wakker te make, 't bed
ut um z'n spulle nog bè mekaar te gaon zuuke.
Nou nog wè bötterhamme en 'n kumke koffie en
dan nor de'n Hennist.

Mar de koffie waar op en in de keukekasjes
waar nerges iets te bekenne wè op 'n pak koffie
leek. Te langen leste makte n'iej z'n Kaat toch
mar wakker. Zonder koffie koste immers oew
ooge niej ope haauwe

"Kaat, Kaat, wor 's wakker! Wor hedde de kof-
fie staon?"

Es 'n berin die in d'r winterslaop gestoord wier,
drèyde Kaat d'r èige um en zi:

Gè kunt ok nooit wè vèine. De koffie stù onder-
in 't kasje bè de radio, in de bus waar vermisel-
lie op stù.

Van mèn

De wachtmeester bè de huzare kwaam op in-
speksie op de kamer van Jan Soldaot.

Hij zaag 'n onbemand geweer staon en
vroeg: "Van wie is die spuit?"

"Van mèn ! Riep Jan mee.

"Beste man, dat zeg je zo niet", zin de wacht-
meester, Je zegt: "Van mij!"

"Oo, is 't nou van aow?" zin Jan.

"Nee, " zin de wachtmeester, "van u."

"Krèk zin Jan," dus toch van mèn!"

Hij kèkt of iej wéejwötter zie brande.
(verbijsterd)

Zwarte kouse

Vrouwvolk moeg vruger dik nog gin lichte
kouse drage. Veul mèskes dinne onderewege
van kouse verwissele. En toen waar een van die
durskes toch onderwege d'r zwarte kouse ver-
lorre. Ze kwaam bè de buurvrouw en riep: "Ge
moet me helpe aon 'n por zwarte kouse, want ès

ik zoo thuiskom, dan slù onze vòdder mèn ke-
pot.

Nie van hum....

Wè zèn die gerechtelijke uitsprake tegesworrig
toch onrechtvaardig, verzuchtte Meriej.
"Nou hi dieje rechter ons kèènder toch
toegeweze aon menne mins.....en ze zèn gin-
nins niej van hum

Aauw liefde

't Is hartje zomer.
Ze ligge zoo wè bloot in bed.
Dan begin 't weere te kriebele,
nèt zowès in d're jonge tèt

D'r gebitte ligge in 'n bèkske
en d'r brille op de kaast
Dan zi zè heel verleege:
' Hou me nog 's stevig vaast."

Daornò ligge ze wè te kroele,
Leefted speelt bè zoiets ginne rol
Ze moete wel voort vlugger stoppe,
Ze haauwe 't niej zo lang mèr vol.

Dè zèn van diej mooi momente;
daorvur bende nooit te oud.
Ge hoeft oew èige niej te schame
ès ge nog van mekare houdt!

Mi de vrouwenbond op stap

Ons moeder ging vruger altijd gèire op stap mi
de vrouwenbond. Mistal ging ze mi de bus.
Bè ons thuis wier nogal 's gezeed: "Es er ut Ró-
smòlle 'n bus vertrekt, dan zit ons moeder d'r
in" Ze hà d'r portemonnee dan vol zitte mi dub-
beltjes 'vur de plee' want ze moes geregeld. Op
unne keer zò ze wè laoter thuiskomme ès onze
Pa, diej kos er dan niej in. Zodoende hà ze 'n
briefke op de keuketoffel geleed waarop stond:"
Pa, de sleutel ligt bè de buure."
Wij moete daor nog dik um laache mi ons alle.

Overval

D'r waar unnen overval op ons boerreleebank.
Nou ha'n ze bè ons pas kogelvrij glas gekrege
en d'n overvaller schuift 'n briefke onder 't lo-
ketje deur. Daorop stù:
"Gif al uw geld ! Er is een revolver op u
gericht." De kassier schrijft op d'n achterkant
van 't zelfde briefke:
Kijk vriendelijk, want u wordt nu gefilmd."

Blòt mèdje

Unne mins kumt saoves laot nor huis. Hij lupt
moederziel alleen over straot en innins heurt iej
'n hil fijn stemmeke:
"Nim me mee! Nim me mee!"
Hij kèkt en ziet unne kikvors. Hij vet 't beesje
en duget in z'n tès.
Thuis is iej zo meug dèttiej z'n vrouw kwèllik
goeien dag zi en recht nor bove, nor de
slaopkamer duu. Hij kleejt z'n èige ut en hengt
z'n klee over unne stoel en dan ziet iej innins
de kikvors in z'n tès beweeg.
Hij vat de grune springer ut z'n tès en zettem op
bed en innins verandert dieje kikker in 'n pracht-
ig, jong bloot mèdje! De mins sti vol verwon-
dering te kijke en dan gitter de slaopkamer ope
en kumt z'n vrouw binne en denkte toch dè dè
stom wijf geleuft dè die meid uurst unne kikvors
waar!

Mijn droom was voorbij

Toen ik na jaren terugkeerde
naar de wei,
waar we als kinderen speelden,
zo vrolijk en blij.
Tussen bloemen en vlinders,
zo kleurig, zo mooi
We speelden in het geurige hooi.
Dit alles is er helaas niet meer.
Het maakt me verdrietig,
want het komt nooit niet weer.

HEEMKUNDEKRING ROSMALEN

DANKT ZIJN SPONSORS

Boundless Business Consultancy
 Woningstichting De Kleine Meijerij
 Donatus Ond.Verz. Maatschappij
 Timmers Bouwbedrijf bv.
 P.Hoedemakers & Zn. bv.
 Apotheek Rosmalen-Berlicum
 Dinos B.V,
 Ginderzande bv.
 Soos Satisfaction
 Dura Vermeer Bouw Rosmalen bv.
 Dierenspeciaalzaak Nico van den Berg
 Boek en Kantoorhandel Robben
 Grieks-Macedonisch Spec. Restaurant
 Lambermont Groep
 Piels bv. Technisch Installatiebedrijf
 Sanidrome Van Grinsven bv.
 Gebr. Voets Weg- en Waterbouw
 De Kentering
 Car-O-Tech
 Haarmode Peter van Wanrooy
 Huijbrechts & Peters Notarissen
 v.d.Weide Holding
 Bouwbedrijf van Niftrik
 Bouwmans Oliehandel bv.

Heihoeven 53
 Weidestraat 2
 Hoff van Hollantlaan 8
 Heikampweg 6
 De Grote Elst 40
 Oude Baan 9
 Weidestraat 32
 Raadhuisstraat 51
 Fort Alexanderstraat 31
 Stationsplein 1
 Oude Baan 3
 Molenhoekpassage 23
 Rodenborchweg 35
 Burg. Woltersstraat 1
 Vinkenveld 6a
 Stadionlaan 167
 Vinkenveld 4
 Dorpsstraat 54
 Hoogstraat 5
 Striensestraat 15
 Hoff van Hollantlaan 5
 Pastoor de Leijerstraat 5
 Friezenstraat 2
 Westeind 2

5244 GK Rosmalen
 5241 CB Rosmalen
 5243 SR Rosmalen
 5249 JX Rosmalen
 5246 JP Rosmalen
 5242 HT Rosmalen
 5241CB Rosmalen
 5241 BK Rosmalen
 5241 EX Rosmalen
 5241 GN Rosmalen
 5242 HT Rosmalen
 5242 CZ Rosmalen
 5241 VN Rosmalen
 5241 EM Rosmalen
 5249 JP Rosmalen
 5246 JT Rosmalen
 5249 JP Rosmalen
 5241 ED Rosmalen
 5258 BA Berlicum
 5241 AW Rosmalen
 5243 SR Rosmalen
 5246 JA Rosmalen
 5249 JS Rosmalen
 5245 NL Rosmalen